

Utfordrende relasjoner

*En studie av NGOers samhandling med
militære styrker i Afghanistan*

Elisabeth Fidjeland

Masteroppgave i statsvitenskap

Institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2018

Antall ord: 25 468

Utfordrende relasjoner

En studie av NGOers samhandling med militære styrker i Afghanistan.

© Elisabeth Fidjeland

2018

Tittel: Ufordrende relasjoner: En studie av NGOers samhandling med militære styrker i Afghanistan.

Elisabeth Fidjeland

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: CopyCat, Sentrum

IV

Sammendrag

I dagens konflikter og humanitære kriser har ikke-statlige organisasjoner (NGOer) fått en økt betydning. NGOer og militære aktører befinner seg i økende grad i samme operasjonsområdet. Dette har ført til at NGOer og militæret må forholde seg til hverandre på nye måter. For noen NGOer fører det til en tett relasjon med militæret, mens for andre NGOer fører det til en konfliktfylt relasjon der militæret holdes på lang avstand. Hvorfor samarbeider noen NGOer tettere med militæret enn andre?

I denne studien har jeg søkt å belyse dette spørsmålet ved å undersøke tre NGOers samhandling med militære styrker i Afghanistan. Jeg har studert de tre NGOene Røde Kors, Kirkens Nødhjelp og Flyktningshjelpen sin interaksjon med militæret i under Afghanistankonflikten fra 2001-2014. I min studie har jeg undersøkt hvilken relasjon de ulike NGOene hadde til de militære styrkene under konflikten og hva som kan forklare forskjellene mellom deres samhandling. Ved å gjennomføre en komparativ studie har jeg undersøkt de ulike NGOenes samhandling opp mot hverandre.

Jeg har videreutviklet de Coning og Friis (2011) sitt rammeverk for sivil-militær samhandling, for å kategorisere de ulike type relasjonene som kan oppstå mellom NGOene og de militære aktørene. Med utgangspunkt i den foreliggende litteraturen om NGO-militære relasjoner har jeg undersøkt i hvilken grad ulike forklaringsfaktorer kan bidra til å forklare forskjellene mellom NGOene. Jeg utviklet hypoteser for hvordan de ulike faktorene ville påvirke samhandlingen for å analysere samhandlingen.

Intervju med nøkkelinformanter utgjør hovedvekten av mitt datamateriale. Jeg har i tillegg benyttet meg av noen skriftlige dokumenter, som rapporter, avisartikler, NGOenes egne hjemmesider og tidligere studier. Basert på denne informasjonen finner jeg at det er forskjeller mellom de tre NGOenes samhandling og hvordan de ønsker at relasjonen til militæret skal være. Jeg finner også at overlapp av oppgaver og roller med militæret kan bidra til konflikt med militæret, og var en sterkt mislikt strategi fra NGOenes side. Jeg peker også på andre faktorer som kan bidra til å forklare variasjonen i samhandling som kan være interessante å undersøke ved fremtidige studier, som erfaring, egne prinsipper og mandater, hvor anerkjent en organisasjon er og hvilke oppgaver NGOene arbeider med.

Forord

Da har jeg satt siste punktum på oppgaven, og med det avslutter jeg min studenttilværelse på Blindern. Masterprosessen har vært en berg- og dalbane, med både oppturer og nedturer. Det har vært både spennende, utfordrende, lærerikt og krevende å skrive denne masteroppgaven. Det er flere som fortjener en stor takk for å ha hjulpet meg gjennom prosessen.

Tusen takk til min flotte veileder Helge Holtermann! Takk for alt du har bidratt med av gode råd, hjelp og støtte. Jeg kunne ikke hatt en mer positiv og hjelpsom veileder enn deg. Takk for at du alltid har vært tilgjengelig og for alle fine veiledningssamtaler!

Takk til mine venner på Blindern. Takk for alle lunsjpauser, gode tilbakemeldinger og oppmuntringer. En spesiell takk til Hanne for alle timer på lesesalen, for all glede og frustrasjon, og for all støtte i denne prosessen. Takk til Øystein, Inger Lise og Ida for korrekturlesning, gode kommentarer og råd. Jeg vil også rette en takk til mine foreldre for deres tålmodighet og støtte. Takk for at dere alltid stiller opp og for all god hjelp!

Avslutningsvis ønsker jeg å rette en stor takk til mine informanter som tok seg tid til å bidra til denne oppgaven. Uten deres verdifulle informasjon hadde ikke denne masteroppgaven vært mulig.

Alle feil og mangler er mine alene.

Elisabeth Fidjeland

Oslo, 23.05.2018

Figurer og tabeller

Figur 2.1. de Coning og Friis (2011) mulige relasjoner som kan oppstå mellom NGOer og militæret.....	10
Figur 3.1: Oversikt over informanter.....	32
Figur 4.1: De tre NGOenes grad av samhandling med militære styrker.....	39
Figur 4.2: Oversikt over antall angrep mot NGO-arbeidere fra 2001 til 2014 i Afghanistan.....	54
Figur 4.3: Antall angrep mot NGO-ansatte sammenlignet med konflikter i andre land fra 2002 til 2014.....	55
Figur 4.4: Oversikt over hypotesene og i hvilken grad de støttes av de ulike NGOene.....	57

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Forskningsspørsmål	2
1.3	Forskningsdesign og metode	4
1.4	Skisse for studien.....	5
2	Teori og empiri.....	7
2.1	Sivil-militær samhandling	7
2.2	Forklaringsfaktorer	12
2.2.1	Organisatoriske forskjeller	12
2.2.2	Den lokale konteksten	16
2.2.3	Faktorer fra hjemland	18
2.3	Empiriske studier	19
3	Metode og forskningsdesign	21
3.1	Forskningsdesign – Casestudie.....	21
3.2	NGOer i Afghanistankonflikten 2001-2014	24
3.3	Valg av enheter.....	26
3.3.1	Kirkens Nødhjelp	27
3.3.2	Røde Kors.....	28
3.3.3	Flyktninghjelpen.....	29
3.4	Analysemetode	29
3.5	Datamaterialet.....	31
3.6	Informanter	32
3.7	Intervju som metode	33
3.8	Operasjonalisering	35
4	NGO-Militær Relasjon i Afghanistan	38
4.1	Grad av samhandling	38
4.1.1	Kirkens Nødhjelp - Sameksistens	40
4.1.2	Røde Kors - Koordinerende	40
4.1.3	Flyktninghjelpen – Konkurrerende/sameksisterende	42
4.2	Organisatoriske faktorer	45
4.2.1	Organisasjonskultur.....	45

4.2.2	Overlappende oppgaver.....	48
4.2.3	Forskjeller mellom humanitære-NGOer og utviklings-NGOer	52
4.3	Den lokale konteksten	53
4.3.1	Sikkerhetssituasjonen	53
4.4	Hypoteser.....	57
4.5	Andre faktorer.....	58
5	Konklusjon: NGO-militær samhandling i Afghanistan	61
5.1	Gjennomgang av studien	61
5.2	Hovedfunn	62
5.3	Begrensninger og forklaringskraft.....	64
5.4	Fremtidig forskning og konkluderende kommentarer	65
	Litteraturliste	67
	Vedlegg 1: Intervjuguide.....	74
	Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	77

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn

I løpet av de siste tiårene har vi sett en økning i bruken av internasjonal bistand under konflikter og kriser. Globale bistandsbidrag fra regjeringer og private donorer har økt med 400% fra 2000 til 2014, og antall bistandsarbeidere har firedoblet seg de siste 25 årene (Hoelcher, Miklian, Nygård 2017: 539). Dette har skjedd samtidig som antallet Ikke-statlige organisasjoner (NGOer) har økt. NGOer spiller av denne grunn en større rolle i verdenspolitikken enn tidligere, og deres betydning i konfliktsoner og humanitære kriser har økt betraktelig ((Reimann 2006: 45; Mitchell 2017:1). Samtidig som denne utviklingen har funnet sted har det skjedd en utvikling i måten stater og internasjonale organisasjoner arbeider for å nå deres strategiske og sikkerhetsmessige mål (Novelli 2013: 1). Humanitære, utviklingsmessige, politiske og militære mål kommer stadig nærmere og nærmere hverandre (Hoelcher et al. 2017: 539). Dette plasserer militære aktører i samme operasjonsområdet som NGOene (Shannon 2009: 16). Denne endringen har ført til et ønske om bedre koordinering og integrering mellom sivile aktører, inkludert NGOer og militære styrker i konflikter og krisesituasjoner. Både FN og NATO har uttrykt et ønske om en slik helhetlig tilnærming (Abiew 2003: 23, Gheciu 2011: 95).

Utviklingen har møtt på motstand fra NGO-ansatte. Flere innenfor NGO-miljøet har argumentert for at det fører til uklare grenser mellom sivile og militære aktører, og at det kan gjøre det vanskelig å opprettholde deres nøytralitet (Shannon 2009: 16). Andre NGOer har samarbeidet godt med militære styrker om ulike prosjekter i konfliktområder (Shannon 2009: 20). Det er med andre ord stor variasjon i de ulike type relasjonene som kan oppstå mellom NGOer og militære styrker i dagens konflikter og humanitære kriser. Relasjonene kan være alt fra aktører som er fiendtlige innstilt til hverandre til aktører som samarbeider godt med hverandre (Ruffa og Venneson 2014: 583). Hvorfor samarbeider noen NGOer tettere med militæret enn andre? Dette er spørsmålet jeg ønsker å belyse i denne studien.

NGOer vil her defineres som uavhengige, ikke-kommersielle organisasjoner som arbeider med humanitært- og utviklingsarbeid, menneskerettigheter og talsmannsarbeid (Mitchell 2017: 1). De er organiserte grupper fra sivilsamfunnet og arbeider på et nasjonalt, regionalt og globalt nivå (Krahmann 2005). En av grunnen til at jeg ønsker å undersøke samhandlingen

mellom NGOer og militæret, er at aktørene i dagens konflikter i stor grad opererer i samme område. Et velfungerende forhold mellom aktørene vil derfor være viktig i møte med dagens konflikter (Ruffa og Venneson 2014: 584). Militæret og NGOer er organisasjoner som har veldig forskjellig organisasjonskultur og mandat. Med flere aktører tilstede i konflikter, vil NGOene og militæret måtte forholde seg til hverandre i større grad enn tidligere. Dette gjør relasjonen til et veldig interessant aspekt å undersøke innenfor feltet fredsbygging. Det er i tillegg et aspekt som det er utviklet lite teori om i en ellers bred litteratur om fredsbygging (Gheciu 2011: 96).

En annen grunn til at relasjonen mellom NGOer og militæret til et viktig aspekt å undersøke er at på tross av økende studier om emnet, så er innsikten mangelfull om hvor grensene trekkes mellom aktørene og hvorfor de trekkes. Like fullt er det et viktig tema, ettersom grensene mellom aktørene blir mer og mer presset i dagens konflikter. Selv om relasjonen mellom militære og sivile aktører har vært et tema i tidligere konflikter har det, spesielt etter 2001 og starten på den amerikanskledede krigen mot terror, blitt et mer kontroversielt og sensitivt tema (Ruffa og Venneson 2014: 584-585). I en tale i 2001 fra den daværende amerikanske utenriksministeren Colin Powell, ble NGOer nevnt som en viktig del av den stridende parten (Ruffa og Venneson 2014: 585).

Det har videre vært en økning i antall angrep mot NGO-ansatte de siste tiårene.

Bistandsarbeiderens kontakt med militæret har blitt trukket frem som en faktor som har bidratt til økningen som følge av at deres nøytralitet settes på spill gjennom samhandlingen (Hoelcher et al. 2017: 539). Dette har vært et problem i flere av dagens konflikter som Mali, Sør-Sudan og Syria (Stoddard, Harmer og Czwarno, 2017:3). Dette gjør samhandlingen til et interessant og viktig tema å undersøke. Det er sannsynlig at NGOer og militære styrker vil fortsette å arbeide i de samme konflikt- og kriseområdene i de kommende årene, og av denne grunn vil det være viktig å finne ut av hva som påvirker samhandlingen positivt eller negativt.

1.2 Forskningsspørsmål

For å undersøke dette skal jeg sammenligne de tre norske NGOene Flyktninghjelpen, Røde Kors og Kirkens Nødhjelp sin samhandling med militæret under konflikten i Afghanistan. Den eksisterende litteraturen fokuserer hovedsakelig på to kategorier som skaper

relasjonsproblemer mellom NGOer og militære styrker. Kategoriene er organisatoriske faktorer og den lokale konteksten. Senere studier har rettet fokuset mot faktorer fra hjemlandet til NGOene, og påpeker hvordan politiske konfigurasjoner fra NGO-ansattes hjemland også kan påvirke samhandlingen (Ruffa og Venneson 2014: 583). Sivil-militær interaksjon i Afghanistan har blitt drøftet i flere tidligere studier (Mitchell 2015, Gjørsv 2014, Shannon 2009). I disse studiene har man i hovedsak sett sivil-militær eller NGO-militære relasjoner under ett, det vil si at man ikke har skilt de ulike sivile aktørene fra hverandre.

De fleste studiene som har blitt gjennomført har erkjent at individuelle forskjeller mellom NGOer, i form av ulike interesser og bekymringer, kan bidra til å påvirke forskjeller i samhandling. Det har videre blitt brukt som et forbehold i studiene, men det har ikke blitt undersøkt på hvilken måte slike forskjeller kan påvirke samhandlingen. Det er en av grunnene som gjør dette spørsmålet interessant å belyse. Spørsmålet jeg ønsker å undersøke er hvorfor noen NGOer samarbeider tettere med militæret enn andre. For å belyse dette spørsmålet ønsker jeg å sammenligne tre norske NGOers samhandling med militæret. Det leder til mitt forskningsspørsmål:

Hvilken relasjon hadde de tre NGOene til de militære styrkene under Afghanistankonflikten, og hva kan forklare forskjellene i deres samhandling?

Forskningsspørsmålet er todelt. Den første delen av spørsmålet søker å måle graden av samhandling med militæret mellom de tre NGOene Kirkens Nødhjelp, Flyktninghjelpen og Røde Kors og hvordan relasjonen til militæret kan kategoriseres. For å gjøre dette vil jeg benytte meg av et rammeverk som jeg har videreutviklet fra de Coning og Friis (2011) sin modell for grad av samhandling mellom sivil-militære aktører. De deler relasjonene som kan oppstå mellom militære aktører og sivile aktører inn i ulike kategorier. Jeg vil benytte meg av av disse kategoriene for å skille de ulike NGOenes samhandling fra hverandre, og for å måle graden av samhandling.

Den andre delen av forskningsspørsmålet handler om hva som kan forklare forskjellene mellom NGOene. Jeg vil benytte meg av tre kategorier av forklaringsfaktorer fra litteraturen om sivil-militære interaksjon som søker å forklare relasjonsproblemer mellom NGOer og militære aktører, og undersøker om disse kan bidra til å forklare forskjeller mellom individuelle NGOer og deres samhandling med militæret. Fra litteraturen om forklaringsfaktorene vil jeg utvikle hypoteser som fungerer som prediksjoner for hvordan man

kan forvente at de ulike faktorene vil påvirke samhandlingen. Dette gir en mulighet til å vurdere teoriens forklaringskraft og eventuelt peke på andre faktorer som kan påvirke samhandlingen. På den måten ønsker jeg å bidra til å utvikle teorien, selv om jeg erkjenner at det ikke kan trekkes klare teoretiske slutninger fra min studie, som følge av dets metodiske begrensninger.

Jeg har valgt å bruke Afghanistankonflikten som konteksten jeg undersøker NGOenes samhandling under. En av de viktigste grunnene var at de militære styrkene bestemte utover i konflikten at de vil arbeide for en mer helhetlig tilnærming (NOU 2016: 29) Dette innebar å bruke *Counterinsurgency* (COIN) strategier som handlet om å vinne over befolkningen på sin side blant annet gjennom å utføre bistandsoppgaver for å «vinne hjerter og sinn» (Goodhand 2013: 2929). For å utføre denne strategien ble det opprettet Provinsielle gjenoppbyggingslag, *Provincial Reconstruction Teams* (PRTer) som både var en militær styrke og som arbeidet med utviklingsprosjekter (Mitchell 2017: 3). Dette ble kritisert fra NGOenes side (Goodhand 2013: 292). På den måten var problemstillingen rundt NGO-militær samhandling høyst aktuell for konflikten. Det er i tillegg en konflikt som Norge hadde et stort engasjement både på sivil og militær side (Norad 2012: 42).

1.3 Forskningsdesign og metode

Jeg ønsker å studere hvorfor samhandlingen varierer mellom NGOer og militæret. For å undersøke dette har jeg valgt å gjennomføre en komparativ studie med de tre NGOene som case. Afghanistankonflikten er konteksten som casene undersøkes under (Gerring 2007: 19). Jeg vil benytte meg av et velutviklet teoretisk rammeverk for å måle graden av samhandling, og studien kan på den måten sies å være teorirettet (Levy 2008: 4). Ved å benytte meg av forklaringsfaktorene fra litteraturen har jeg utledet fem hypoteser, som jeg vil bruke som et analytisk verktøy for å utforske casene og i hvilken grad forklaringsfaktorene er velegnet for å forklare forskjellene mellom de individuelle NGOenes samhandling. Det vil likevel ikke regnes som en hypotesetestende casestudie, da målet er i større grad å belyse de teoretiske aspektene heller enn å trekke klare teoretiske slutninger. Dette er blant annet som følge av at datagrunnlaget ikke er tilstrekkelig for å kunne trekke klare slutninger om teorien. Jeg søker likevel å bidra til å belyse og utvikle teorien, og eventuelt peke på svakheter ved teorien.

Jeg har gjennomført syv semi-strukturerte intervjuer med representanter fra de ulike NGOene, samt militærpersonell for å få innsikt i begge partenes perspektiv. Jeg har intervjuet fem informanter fra NGOene og to informanter fra militæret. Informantene fra NGOene har ulike stillinger og erfaringer fra samhandling med militæret. Noen av informantene har selv jobbet i felten under konflikten i Afghanistan, mens andre har arbeidet med å utvikle retningslinjer for hvordan interaksjonen med militæret skal foregå, og har på den måten god innsikt i temaet. Informantene fra militæret arbeidet begge i felten i Afghanistan, og har begge innsikt i samhandlingen med NGOene. Dette bidrar til å gi variasjon av perspektiver og innfallsvinkler, og kan på den måten ses som en styrke ved studien. Deres bidrag vil danne hovedgrunnlaget for analysen, da utvalget av sekundærkilder var begrenset. Jeg vil likevel supplere med andre kilder, blant annet avisartikler, rapporter fra NGOene, tall om sikkerhetssituasjonen og informasjon om organisasjonene fra deres egne dokumenter og nettsider. På den måten søker jeg å oppnå triangulering av kilder, for å kunne validere og kryssjekke informasjonen. Dette vil drøftes nærmere i metodekapittelet.

1.4 Skisse for studien

Min studie er inndelt i fem kapitler. Jeg vil først redegjøre for det teoretiske rammeverket for oppgaven. I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for de Coning og Friis (2011) sitt rammeverk og kategoriene av forklaringsfaktorer som jeg vil benytte meg av for å synliggjøre forskjellene mellom NGOenes samhandling med militæret. Dette vil danne rammeverket for analysen. I det tredje kapittelet vil jeg drøfte mitt metodevalg og forskningsdesign for oppgaven. I dette kapittelet vil jeg begrunne mine valg av case og Afghanistankonflikten som kontekst, samt mitt valg av casestudie og bruk av semi-strukturerte intervjuer. Mål som representativitet, validitet og reliabilitet vil bli drøftet i dette kapittelet.

Med dette som utgangspunkt vil jeg gjennomføre analysen i kapittel fire. Kapittelet er delt inn i to deler, på samme måte som forskningsspørsmålet. Den første delen analyserer graden av samhandling mellom de tre NGOene og de militære styrkene under konflikten. Hvilke forhold de ulike NGOene hadde og hvordan de ulike NGOene skiller seg fra hverandre. I den andre delen av analysen søker jeg å forklare forskjellene mellom NGOenes samhandling med militæret ved at jeg benytter meg av de ulike kategoriene av forklaringsfaktorer. I denne delen

vil jeg benytte meg av hypotesene som et analytisk verktøy for å undersøke prediksjoner fra litteraturen, i hvilken grad de stemmer og kan bidra til å forklare forskjellene. Til sist vil jeg oppsummere studien og diskutere funnene mine i det femte og avsluttende kapittelet.

2 Teori og empiri

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for det teoretiske rammeverket for oppgaven. Jeg vil først presentere fem ulike type relasjoner som kan oppstå mellom sivile og militære aktører, ut ifra de Coning og Friis (2011) sitt rammeverk for grad av samhandling. Jeg vil vise hvordan jeg har tatt utgangspunkt i deres konseptualisering og videreutviklet det for å bedre være i stand til å fange graden av samhandling. Deretter vil jeg redegjøre for de tre kategoriene av forklaringsfaktorer for relasjonsproblemer mellom NGOer og militære styrker. Kategoriene er organisatoriske faktorer, den lokale konteksten og faktorer fra NGOenes hjemland. Fra disse kategoriene vil jeg utlede fem hypoteser som jeg vil benytte som et analytisk verktøy i analysen. Alle NGOene i min studie er fra samme hjemland, og det er av denne grunn vanskelig undersøke forskjeller i faktorer fra hjemland. Jeg vil likevel redegjøre for faktorene, og på hvilken måte de kan påvirke relasjonen. Jeg vil ikke utlede en hypotese fra denne kategorien, men jeg vil drøfte hvordan hjemlands faktorer kan ha spilt en rolle i analysen.

2.1 Sivil-militær samhandling

Studiet av sivil-militær interaksjon omhandler både graden av samhandling, og på hvilken måte samhandlingen foregår. Det vil si om aktørene for eksempel har tett samarbeid eller minimal interaksjon, og om aktørene har felles handling, interaksjon eller lignende. Et aspekt ved studiet omhandler hvilke typer av relasjoner som kan oppstå mellom militæret og de sivile aktørene, og hva som kan forklare at de ulike type relasjonene oppstår. Det finnes ulike konseptualiseringer av sivil-militær interaksjon. Jeg velger å benytte meg av de Coning og Friis (2011) sin konseptualisering for å kunne fange graden av samhandling. Samhandling vil si samspillet eller kontakten mellom aktørene i form av kommunikasjon, samarbeid og lignende. Konseptualiseringen er en del av litteraturen om sivil-militær interaksjon. Den har et fokus på aktørene som er del av den helhetlige tilnærmingen og ønsker å beskrive graden av samhandling som kan oppstå mellom aktørene. Dette gjør den velegnet for min studie, hvor NGOene var del av den helhetlige tilnærmingen. Den deler de ulike forholdene som kan oppstå mellom aktører i klare, adskilte kategorier. Dette gjør den nyttig for å kunne skille de ulike NGOenes relasjon til militæret fra hverandre. Det er i tillegg en teori som har blitt benyttet av andre studier som undersøker relasjonen mellom militæret og NGO, blant annet

Ruffa og Venneson (2014) sin studie. Av disse grunnen velger jeg å benytte meg av deres konseptualisering av interaksjon mellom sivile og militære aktører.

De Coning og Friis (2011) sitt rammeverk plasserer graden av samhandling mellom sivile og militære aktører på en skala som beveger seg fra enhet til konkurranse. De ulike kategoriene peker både på graden av samarbeid, samt på hvilken måte samarbeidet finner sted. Dette gjør deres rammeverk nyttig for å kunne skille mellom de ulike formene for samhandling som kan oppstå mellom NGOer og militæret. På den måten vil jeg kunne skille de ulike NGOenes samhandling fra hverandre, og bedre forstå dynamikken og kalkulasjonene bak samhandlingen. Ved å benytte meg av deres rammeverk vil jeg kunne plassere de ulike NGOenes samarbeid inn i de ulike kategoriene på skalaen.

De Coning og Friis (2011) redegjør for seks ulike kategorier for samhandling som kan oppstå mellom sivile og militære aktører. Disse kategoriene er enhet, integrerte, samarbeider, koordinerer, sameksistere og konkurrerer. Jeg velger å utelukke enhet som en type relasjon, da dette beskriver en relasjon der aktører etablerer en enhetlig organisatorisk struktur som for eksempel en multinasjonal koalisjonsregjering. Det er derfor ikke relevant ved studiet av militæret og NGOer (de Coning og Friis 2011: 255). De resterende fem kategoriene for samhandling vil jeg benytte meg av som en operasjonalisering av ulike typer relasjoner som kan oppstå mellom militæret og NGOer i en konfliktsituasjon.

Den første typen relasjon som kan oppstå er at aktørene er integrerte. Av de fem kategoriene er dette forholdet der aktørene har størst grad av samhandling. En integrert relasjon vil si at de sivile og militære aktørene har felles aktiviteter og fremgangsmåte. Det vil si at deres tilnæringsmåtes og deres handlinger integreres, uten at det går på bekostning av deres selvstendighet og deres rett til å ta egne beslutninger. Et slikt forhold vil ta form ved at aktørene blant annet har felles planlegging, felles vurderinger og noen grad av felles implementering og overvåking. Aktørene vil bruke deres egne ressurser og midler til å gjennomføre implementeringen separat fra de andre aktørene som de er integrerte med (de Coning og Friis 2011: 255).

Den andre typen relasjon er at aktører samarbeider. Ved samarbeid vil aktørene beholde sin uavhengighet og selvstendighet. Samarbeid vil kunne finne sted hvis aktørene har felles målsettinger, eller har lignende mandater. Dette vil kunne gjøre det hensiktsmessig å samarbeide om visse oppgaver. Aktører som samarbeider vil kunne ha felles eller

samarbeidende handling, og de vil ofte ha flere fellesaktiviteter som de samarbeider om. Disse aktivitetene vil ofte være midlertidige og man vil som regel bestemme om man vil samarbeide fra sak til sak, i stedet for å ha en plan for fremtidige felles aktiviteter. Dette bidrar til å gi aktørene en sterkere selvstendighet (de Coning og Friis 2011: 256).

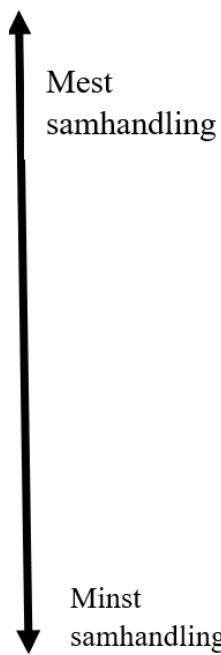
Den tredje kategorien av relasjon er at aktørene koordinerer. Ved et slikt forhold vil aktørene dele informasjon om sine aktiviteter. Dette vil de blant annet gjøre for å unngå konflikter mellom aktørene, og for å unngå overlapp av aktiviteter og handlinger. Ved et slikt forhold vil aktørene ha en sterk organisatorisk uavhengighet og ulike mandater. Det vil likevel være visse felles interesser som fører til koordineringen. Det vil være mulig for aktørene både å ha en høy grad av koordinering med flere kontaktpunkt, eller være mer løst tilknyttet ved en mindre grad av koordinering. Hovedforskjellen mellom koordinering og samarbeid, er at når aktører samarbeider vil man ha noen grad av felles handling, men det vil man ikke ha ved en koordinerende relasjon (de Coning og Friis 2011: 256).

Den fjerde kategorien er en relasjon der aktører sameksisterer. Dette beskriver en relasjon der aktørene er nødt til å ha interaksjoner med hverandre uten at det nødvendigvis er noe de ønsker. Ved en slik relasjon vil aktørene ha interaksjoner med hverandre, men det vil ikke være noen form for felles koordinering. Interaksjon finner sted i all hovedsak for å unngå konflikt og spenninger i felten, og for å utveksle kritisk informasjon. Ved noen spesielle tilfeller vil det kunne oppstå noe pragmatisk samarbeid, men det vil da være et unntak (de Coning og Friis 2011: 256-257).

Den siste kategorien av relasjoner som kan oppstå, er at aktørene konkurrerer. Det er et forhold som i større grad vil være preget av konflikt enn av samhandling. Ved en slik relasjon har aktørene ikke bare ulike verdier, visjoner og strategier, men disse står i motsetning til hverandre. De er med andre ord konkurrerende. Et eksempel på en slik relasjon kan være i et område hvor den ene aktøren er en NGO som arbeider mot vold, og den andre aktøren er i en internasjonal militærstyrke som kjemper mot en opprørsstyrke i samme området. Ved en slik relasjon hvor disse to aktørene må forholde seg til hverandre vil det kunne oppstå flere konflikter (de Coning og Friis 2011: 257).

Jeg vil ta utgangspunkt i disse fem kategoriene for å undersøke hvordan type relasjon de tre NGOene hadde med militæret i Afghanistan, men jeg vil gjøre visse endringer. I de Coning og Friis (2011) sin kategorisering av ulike grader av samhandling er det beskrevet mulige

forklaringsfaktorer. Med tanke på at dette vil være den avhengige variabelen i oppgaven vil jeg utelate disse for å unngå endogenitetsproblemer. Det vil være viktig å holde forklaringsfaktorer atskilt fra den avhengige variabelen. Dette gjør jeg ved å utelate forklaringsaspektene og i stedet fokusere på atferden til aktørene. Det vil samtidig gjøre det enklere å skille de ulike type forholdene fra hverandre, fordi atferden vil enten finne sted eller ikke. Det blir derfor i mindre grad et avveinings- og vurderingsspørsmål, og dette vil gjøre det lettere å sammenlikne med andre NGOers samhandling. Et problem med de Coning og Friis (2011) sin kategorisering er at det er et mer utydelig skille fra den ene kategorien til den andre, men ved å kun fokusere på atferden skilles kategoriene tydeligere fra hverandre. Det vil gjøre det lettere å måle graden av samhandling, samt at det vil bli enklere å plassere de ulike NGOenes relasjon til militæret inn i de ulike kategoriseingene. Ved å gjøre dette vil man kunne undersøke om det er forskjeller mellom dem, og hva eventuelt disse forskjellene er. I virkeligheten vil overgangene naturlig nok kunne være mer flytende.

	Felles planlegging	Felles handling/prosjekter	Koordinasjon	Informasjonsutveksling	Interaksjon	Konflikt
Integrerte	N	N	N	N	N	M
Samarbeid		N	N	N	N	M
Koordinerer			N	N	N	M
Sameksisterer				M	N	M
Konkurrerer						N

Figur 2.1: de Coning og Friis (2011) mulige relasjoner som kan oppstå mellom NGOer og militæret.

N = Nødvendig kriterium

M = Mulig atferd

(Utviklet fra de Coning og Friis, 2011).

For å illustrere de ulike forholdene som kan oppstå mellom NGOer og militæret har jeg utviklet en modell som tydeliggjør forskjellene (Figur 2.1). I denne modellen er de Coning og Friis sine beskrivelser av atferd inkludert, men punkter som beskriver mulige grunner til atferden er utelukket. På den måten får man en renere tabell, og et utgangspunkt som lettere lar seg teste og sammenligne på tvers av aktører. Slik kan modellen brukes som et analytisk verktøy for å kunne skille de ulike NGOenes relasjon med militæret fra hverandre, samtidig som man unngår endogenitetsproblemer, som nevnt ovenfor.

I modellen har jeg valgt å skille mellom hva som er et «nødvendig kriterium» og hva som er «mulig atferd». Dette er et grep jeg har valgt fordi visse atferdsaspekter kan kombineres med andre. Det gjør seg spesielt gjeldene ved konflikt-aspektet. Ved et konkurrerende forhold vil partene arbeide mot hverandre og det vil oppstå et konfliktfylt forhold. Av denne grunn er konflikt et «nødvendig kriterium» ved et konkurrerende forhold. Konflikt er et aspekt man kan se for seg vil kunne finne sted ved en annen og tettere relasjon. Dette kommer ikke like godt frem i de Coning og Friis sin teori, men man kan se for seg at konflikt kan oppstå uavhengig av hvor tett samhandling to aktører har. Dette velger jeg å reflektere i modellen ved at konflikt-aspektet er satt opp som «mulig atferd» ved de andre forholdene som kan oppstå.

Et annet aspekt ved modellen som er verdt å merke seg er ved forholdet *sameksistens*. Dette er, som nevnt i avsnittet over, et forhold der aktørene er nødt til å ha kontakt med hverandre, men aktørene ønsker å ha så lite kontakt som mulig. Ved en slik relasjon vil det oppstå informasjonsutveksling hvis man for eksempel er nødt til å dele noe kritisk informasjon, men man kan ha et forhold av *sameksistens* uten at man deler no informasjon. Med andre ord kan forholdet *sameksisterer* både beskrive et forhold med interaksjon og informasjonsutveksling, og et forhold med bare interaksjon. Av denne grunn har jeg valgt å sette *interaksjon* opp som et «nødvendig kriterium», mens *informasjonsutveksling* er satt opp som «mulig atferd». Ved å benytte meg av denne modellen vil jeg enklere kunne skille de ulike forholdene fra hverandre, og det vil gjøre det lettere å måle den avhengige variabelen, samtidig som alle de viktige punktene fra de Coning og Friis sin konseptualisering er beholdt.

2.2 Forklaringsfaktorer

Jeg vil videre gjøre rede for forklaringsfaktorer fra litteraturen om NGO-militære relasjoner. De ulike faktorene søker å forklare hvordan ulike relasjoner kan oppstå mellom NGOer og militæret, og hvordan relasjonsproblemer kan oppstå. De ulike forklaringsfaktorene kan grupperes i tre hovedkategorier: Organisatoriske forskjeller, den lokale konteksten og faktorer fra hjemland. Jeg vil videre presentere og redegjøre for forklaringsfaktorene i tillegg til tidligere empirisk forskning innenfor temaet NGO-militære relasjoner. Siden faktorer fra hjemland er vanskelig å undersøke med mitt forskningsdesign, som følge av at alle NGOene er fra samme land, vil jeg utlede fem hypoteser fra kategoriene organisatoriske forskjeller og den lokale konteksten. Hypotesene vil være prediksjoner for hvilken effekt de ulike faktorene vil ha på samhandlingen mellom NGOene og militæret. Jeg vil benytte meg av hypotesene i mitt analysekapittel for å undersøke om de kan bidra til å forklare interaksjonen og forskjellene mellom NGOene og militæret i Afghanistan. På tross av at faktorer fra hjemland ikke lar seg teste med mitt forskningsdesign vil jeg likevel gjøre rede for i de videre avsnittene, og de vil bli drøftet under andre faktorer i analysedelen.

2.2.1 Organisatoriske forskjeller

Fra litteraturen er det et stort fokus på organisasjonsbaserte argumenter for å forklare relasjonen som kan oppstå mellom NGOer og militæret. De organisasjonsbaserte faktorene kan grovt sett deles inn i tre kategorier. Den første fokuserer på organisasjonenes kultur, den andre på hovedoppgavene til militæret og NGOene, og den tredje på forskjellene mellom humanitære og utviklings-NGOer (Ruffa og Vennesson 2014: 587). Jeg vil redegjøre for de tre kategoriene, og utlede en hypotese fra hver av dem som jeg vil studere i analysedelen.

Den første kategorien er organisasjonskultur og hvordan kulturen påvirker relasjonen mellom NGOer og militæret. Det er store forskjeller mellom NGOers og militærets struktur og organisasjonskultur. Det argumenteres av flere forskere for at slike forskjeller gjør samhandlingen mer utfordrende (Ruffa og Vennesson 2014, Byman 2001, Abiew 2003, Winslow 2002) En viktig forskjell er måten organisasjonene er bygget opp på. Militæret er hierarkiske organisasjoner med strenge kommandolinjer, mens NGOer er horisontale og fleksible organisasjoner som vektlegger en samfunnsbasert tilnærming (Ruffa og Vennesson 2014: 587). NGOer er også desentraliserte og avgjørelsene deres er stort sett konsensusbaserte. Byman (2001: 103) argumenterer for at disse forskjellene kan føre til at

NGOene har lite forståelse for et militært hierarki, og at de av denne grunn kan ha lite til overs for det.

En annen måte organisasjonskulturen kan påvirke er ved at den ulike organisasjonskulturen kan føre til at militæret og NGOer har lite kunnskap om hverandres institusjoner og prosedyrer. Dette kan føre til misforståelser, for eksempel ved at NGOer kan misforstå handlingene som militæret foretar seg (Byman 2001: 106). Et av hovedargumentene til Byman er med andre ord at forskjellene kan føre til en mangelfull forståelse og familiaritet mellom NGOer og militæret. Dette kan gjøre aktørene skeptiske til hverandre, og de kan slite med å forstå hverandres prioriteringer og prosedyrer (Abiew 2003: 30, Byman 2001: 103). Man kan samtidig se for seg at forskjeller i struktur og organisasjonskultur ikke nødvendigvis trenger å føre til skepsis og et dårligere forhold mellom aktørene. Det finnes organisasjoner med veldig ulik organisasjonskultur og struktur som på tross av dette samarbeider godt. Det er derfor interessant å undersøke hvordan forskjeller i organisasjonskulturen påvirker samhandlingen. Hypotesen vil ikke trekke frem at forskjell i struktur fører til mindre samhandling, fordi mellom NGOer og militæret vil det alltid være ulik struktur. Det finnes likevel noen NGOer som i stor grad samarbeider med militæret. Hypotesen vil av denne grunn påpeke forskjellen i forståelsen av hverandres organisasjonskultur, da man kan argumentere for at det er dette som påvirker samhandlingen.

Hypotese 1A: *Lite forståelse av hverandres organisasjonskultur fører til mindre samhandling.*

Et annet område hvor organisasjonskulturen eller holdninger innad i organisasjonene kan spille en rolle er ved deres forhold til vold. NGOer og militæret har både forskjellige tilnærminger til vold, og også forskjellige holdninger til det. Winslow (2002: 41) argumenterer for at dette illustrerer et område der NGOer og militæret vil ha ulike mål for deres handlinger. Dette vil kunne gjøre samhandling og samarbeid mer utfordrende fordi NGOer, som er ikke-voldelige organisasjoner, må samarbeide med militæret, som av ulike grunner er nødt til å utøve vold. Ruffa og Venneson (2014: 587) argumenterer for at det kan føre til at NGOer blir mer skeptiske til militæret, og deres fremgangsmåte. Byman (2001: 105) argumenter også for at synet på militæret i landet der konflikten skjer vil kunne påvirke graden av tillit til militæret. For eksempel hvis en organisasjon skal dele informasjon med militæret, så vil de være mer skeptiske til å dele informasjon dersom de tror militæret ikke er ærlige med sine hensikter om hvorfor de samler inn informasjonen. På den måten kan

holdningen til militæret påvirke relasjonen. Det er samtidig mulig for ulike organisasjoner å ha en klar forståelse av hverandres roller og virkemidler, og av denne grunn ha et godt forhold. Det leder til den neste delhypotesen:

Hypotese 1B: *Negativ holdning til militæret fører til mindre samhandling.*

Jeg har valgt å dele hypotesene i 1 A og B, fordi de omhandler forståelsen og holdningen til militæret, som er to aspekter som lett kan flyte over i hverandre. Av denne grunn har jeg valgt å tydeliggjøre samspillet mellom disse to hypotesene.

Den andre kategorien av organisatoriske forskjeller skildrer hovedoppgavene til militæret og NGOene. Militæret har siden 1990-tallet i større grad enn tidligere blitt bedt om å utføre utviklingsarbeidsoppgaver i større grad enn tidligere. Utviklingsoppgaver har blant annet blitt gjort som en del av den helhetlige tilnærmingen som NATO og andre store organisasjoner har vektlagt (Franke 2006). Bistandsoppgaver ble gjennomført som en del av kampanjen for å «vinne hjerter og sinn» blant lokalbefolkningen i Afghanistan. Dette er en kampanje som går ut på å vinne befolkningens tillit og lojalitet ved at militæret gjennomfører bistands- og stabiliseringsoppgaver. Siden denne strategien ble brukt under Afghanistankonflikten, er dette argumentet spesielt relevant for denne studien. Denne utviklingen har blitt sterkt kritisert innenfor NGO-miljøet, og flere har uttrykt at det ikke er militærets oppgave å gjennomføre slike oppgaver.

NGOene har argumentert for at denne utviklingen kan skape uklare grenser mellom militæret og sivile aktører, og på den måten er problematisk. Winslow (2002: 42-43) argumenter for at det kan føre til forvirring blant lokalbefolkningen om hvem som er der for å hjelpe. Flere NGOer har påpekt at det kan gjøre det vanskeligere å opprettholde deres nøytralitet og uavhengighet, fordi skillelinjene viskes ut. Dette kan videre undergrave deres mandat og legitimitet. NGOene er avhengig av sin nøytralitet både for å beskytte seg selv, og for å få tilgang til konfliktfylte områder. Aksept er på den måten en viktig sikkerhetsstrategi (Fast, Freeman, O'Neill og Rowley 2015). Ved å være nøytrale og hjelpsomme kan de sikre seg fra angrep, unngå å bli sett på som en trussel, og bli godtatt av lokalsamfunnet og de stridende partene (Byman 2001: 104). Av disse grunnene er mange NGOer opptatt av å unngå assosiasjon med militæret, da de mener det vil kunne true deres nøytrale status og samtidig sette deres sikkerhet på spill. Ruffa og Venneson (2014: 588) påpeker at når militæret

bedriver bistandsarbeid kan det ses som en inngripen på organisasjonenes ansvarsområde. Det kan føre til fiendtlighet og konkurranse mellom aktørene i stedet for samhandling.

Ved å følge denne argumentasjonen vil det være mindre samhandling dersom det er overlapp av oppgaver som dreier seg om hovedområdene til NGOene, og da spesielt hvis det dreier seg om arbeidsoppgaver knyttet til utviklingsarbeid (Ruffa og Venneson 2014: 588). I Afghanistan ble hovedsakelig Provinsielle gjenoppbyggingslag (PRTer) brukt for å gjennomføre bistands- og stabiliseringsoppgaver. Av denne grunn vil det være interessant å undersøke om NGOene hadde ulik tilnærming til disse militære styrkene enn til andre militære styrker. Man kan samtidig stille seg spørsmål om hvis militæret og NGOer ikke hadde hatt lignende oppgaver å utføre vil det da være et like stort grunnlag for samarbeid og samhandling? Dette gjør det til et interessant aspekt å undersøke, som leder til hypotese to:

Hypotese 2: *Overlapp av oppgaver mellom NGOene og militæret vil føre til mindre samhandling.*

Den siste kategorien av organisatoriske forskjeller handler om forskjeller mellom humanitære NGOer og utviklings-NGOer. Humanitære NGOer har som en av sine hovedoppgaver å gi nødhjelp til begge parter ved kriger og katastrofer. Prinsippene om nøytralitet, uavhengighet og selvstendighet står av denne grunn veldig sterkt. Det er på denne måten NGOene får mulighet til å gi nødhjelp til begge sider av en konflikt og får tilgang til alle områder. De har også ofte et kortsiktig perspektiv på sine oppgaver.

Utviklings-NGOer på sin side har oftere et mer langsiktig perspektiv på sine oppgaver. De gjør i større grad oppgaver som ikke er nøytrale i sin natur, som for eksempel å bygge skoler for jenter i et land der den ene parten er imot at jenter skal gå på skole. En annen måte kan være ved å bidra med offentlige oppgaver som hjelper regjeringen i et land der regjeringen er en av de stridende partene. Flere argumenterer derfor for at det er mindre sannsynlig at humanitære NGOer vil samarbeide med militæret enn at utviklings-NGOer vil gjøre det, fordi det er viktigere for humanitære NGOer å fremstå nøytrale mens de gir assistanse til begge de stridende partene (Byman 2001: 105-106, Ruffa og Venneson 2014, Abiew 2012). Denne argumentasjonen leder til den tredje hypotesen:

Hypotese 3: *Humanitære NGOer vil samarbeide mindre med militæret enn utviklings-NGOer.*

Et interessant aspekt ved denne hypotesen er den nevner hvilke type oppgaver organisasjonene gjør som en av grunnene til at utviklings-NGOer i større grad vil samarbeide med militæret enn humanitære NGOer. Det kan ses som et overlapp med hypotese 2, men i dette tilfellet peker hypotesen i andre retning. Det kan tenkes at det ikke har direkte med oppgavene å gjøre, men med mangelen på nøytralitet som oppgavene gir. Det vil derfor være et viktig aspekt å ha i mente ved undersøkelsen av disse to hypotesene, da dette er et forhold som bør avklares.

2.2.2 Den lokale konteksten

Den neste hovedkategorien av forklaringsfaktorer som kan påvirke relasjonen mellom NGOer og militærstyrker er den lokale konteksten. Dette handler om hvordan konflikten utspiller seg, hvordan type konflikt det er, hvordan sikkerhetssituasjonen er og lignende. En av de lokale faktorene som kan påvirke samhandlingen er sikkerhetssituasjonen. I voldelige konflikter kan områder bli usikre og være preget av en høy grad av vold. Dette kan føre til at NGOer må ha hjelp fra militæret for å kunne få tilgang til et område eller for å kunne arbeide i slike områder. De kan også ha behov for å få tilgang til kritisk sikkerhetsinformasjon (Byman 2001: 103). Dette gjelder spesielt hvis organisasjonene mangler sikkerhetsvakter eller nære relasjoner til befolkningen. Hvis NGOene mangler dette kan det skape et sikkerhetsgap for NGOene. NGOene vil være interessert i å fylle dette gapet for å kunne gi hjelp i de mest sårbare områdene. Militæret har kapasitet til å kunne fylle dette sikkerhetsgapet (Yalcinkaya 2012: 490-491).

Yalcinkaya (2012: 491) argumenter for at en utrygg sikkerhetssituasjon på den måten kan føre til mer samhandling med militæret, ved at militæret kan fylle NGOenes sikkerhetsgap. Dette er likevel et omdiskutert punkt. NGOer ofte veie dette behovet med andre prioriteringer, som hvordan et slikt samarbeid vil møtes av lokalbefolkningen. Samhandling med militæret kan betraktelig svekke organisasjonens rykte i de lokales øyne, avhengig av deres syn på militæret. For NGOene kan det også være vanskelig å motta støtte i et område de tidligere ikke har trengt det, og det kan føre til at de er mindre villige til å ta imot hjelp til sikkerhet (Byman 2001: 103). Med det forbehold at det ikke er helt tydelig hvilken vei sikkerhetsaspektet peker vil jeg utlede den siste hypotesen:

Hypotese 4: *Hvis NGOer er avhengig av militær støtte for å håndtere sikkerheten vil det føre til mer samarbeid.*

En annen faktor som kan påvirke samhandlingen er tidsrammen som NGOene og militæret arbeider innenfor. NGOer blir ofte igjen når militæret drar fra konfliktområdet, og de kan ha vært tilstede før konflikten begynte. NGOer må av denne grunn ofte arbeide ut ifra et annet tidsperspektiv enn det militæret arbeider ut ifra. Dette kan føre til at NGOene må veie de kortsiktige fordelene ved samhandling med militæret, mot de potensielle negative konsekvensene for deres langtidsarbeid. Hvis for eksempel de lokale er imot den militære intervensjonen, vil det kunne ha en negativ konsekvens for arbeidet til NGOene, hvis organisasjonen samarbeider med dem. Det argumenteres derfor for at NGOene ikke vil takke ja til et tilbud om sikkerhet hvis de har planer om å fortsette operasjonen fremover i tid. Det vil være spesielt gjeldende hvis synet på militæret er negativt blant de lokale, argumenteres det for at det er mer sannsynlig at de vil takke nei (Byman 2001: 105). Hvorvidt tidsperspektivet påvirker samhandlingen var det vanskelig å undersøke med en hypotese, men det vil drøftes i delen om lokale faktorer.

Den siste faktoren som kan påvirke samhandlingen er karakteristikker ved selve oppdraget. Dette innebærer blant annet hvilke midler som blir brukt og til hvilket formål det brukes. Argumentasjonen rundt denne faktoren er at typen oppdrag, har en påvirkning på NGOers villighet til å samarbeide med de militære styrkene. For eksempel hvis en naturkatastrofe inntreffer, eller hvis de militære styrkene skal delta i en fredsoperasjon er det større sannsynlighet for at NGOene og militæret vil ha samme målsetting. Oppgavene vil da hovedsakelig dreie seg om å hjelpe og beskytte sivilbefolkningen. Virkemidlene vil også i større grad være de samme. Dette er ikke tilfellet i kampsituasjoner der militæret er en stridende part. I en kampsituasjon vil både målsettingen og virkemidlene kunne være veldig forskjellige. Målet for militæret vil være å vinne, mens målsettingen for organisasjonen vil være å hjelpe de sivile.

Dziedzic og Seidel (2005: 5) argumenterer for at det kan føre til friksjon mellom NGOene og militæret. Med andre ord vil forholdene for samhandling kunne være bedre i tradisjonelle fredsoperasjoner, mens samarbeid vil være mindre sannsynlig i en mer kamporientert situasjon (Ruffa og Vennesson 2014: 588). I en kampsituasjon vil det ofte være en større sannsynlighet for at samhandlingen kan ha en negativ påvirkning på de lokales inntrykk av NGOene, som ble drøftet i avsnittet ovenfor. Det kan tenkes at det ofte vil være færre negative meninger om en fredsstyrke blant de lokale enn ved en kamporientertoperasjon, selv om dette selvfølgelig ikke alltid er tilfellet. Siden jeg ikke sammenligner NGOer på tvers av

konflikter vil det være vanskelig å undersøke dette aspektet med en hypotese, men det vil drøftes under andre faktorer.

2.2.3 Faktorer fra hjemland

Den siste hovedkategorien av forklaringsfaktorer er faktorer knyttet til aktørenes hjemland. Jeg vil ikke utlede hypoteser fra disse forklaringsfaktorene siden alle NGOene er fra det samme landet. Det vil derfor ikke være mulig å se på forskjeller i forhold til faktorer fra hjemland. Det vil likevel nevnes i analysen, og det er en viktig innsikt å ha i forhold til hva som påvirker NGOenes valg. Med faktorer fra hjemland menes spesielt holdninger og identiteter som tas med fra hjemlandet til landet der konflikten utspilles.

Ruffa og Vennesson (2014: 590) argumenterer for at NGOenes og militærets relasjon påvirkes av faktorer fra deres hjemland. De argumenterer for at de politiske institusjonene og den historiske konteksten i landet har en påvirkning på forholdet mellom NGOer og militæret. Det er ulike måter politikken og partisystemet i et land har en påvirkning på forholdet mellom NGOer og militæret. De argumenterer for at institusjoner er med på å påvirke selvforståelsen og identiteten til militærorganisasjoner og NGOer. Med andre ord påvirker partisystemet aktørene som opererer innenfor det, ideologien deres, konkurransen mellom aktørene og lignende (Ruffa og Vennesson 2014: 591). Det argumenteres videre for at den historiske konteksten i et land kan påvirke NGOers relasjon til militæret. For eksempel i et land der militæret har vært med på et militærkupp, vil man ofte ha et mer ambivalent forhold til militæret enn i land der militæret har vært en stabil støttespiller med lite kontroverser. Ruffa og Vennessons (2014: 591-592) argument er at et lands syn på militæret ikke vil bli værende i hjemlandet, men det vil også påvirke hvordan aktørene forholder seg til hverandre i landet de drar til (Ruffa og Vennesson 2014: 591-592). Logikken bak argumentet at de som arbeider i NGOer selv er mennesker og samfunnsborgere. Dette gjør at de også påvirkes av det dominerende synet i sitt hjemland.

Hvordan debatten om krigen har utspilt seg i hjemlandet, er et annet punkt som trekkes frem som en mulig påvirkningskilde. Hvis det er en krig som har stor støtte i befolkningen argumenteres det for at dette vil ha en innvirkning for hvordan forholdet vil utarte seg (Ruffa og Vennesson 2014: 592). NGOer og militæret er opptatt av hvordan de blir oppfattet av offentligheten, og er interessert i å påvirke positivt. Hvis det, av ulike grunner, er lite støtte i offentligheten for den militære intervensjonen vil det kunne påvirke samarbeidet negativt

siden NGOene er opptatt av å opprettholde et godt image utad. Militæret og NGOene er også interessert i positiv dekning fra mediene, som kan føre til konkurranse mellom dem for å oppnå positiv dekning. Militæret kan samtidig hjelpe NGOer med dette ved å bidra til økt oppmerksomhet til områdene hvor de befinner seg (Winslow 2002: 48).

2.3 Empiriske studier

Det har blitt gjennomført flere studier som omhandler ulike aspekter ved relasjonen mellom sivile og militære aktører. NGOene inngår som en del av de sivile aktørene i flere av disse studiene, mens andre studier har NGO-militære relasjoner som sitt fokusområde. Flere studier ble gjennomført under og etter Afghanistankonflikten. Jeg vil videre gjøre rede for noen av studiene som er aktuelle og som har blitt benyttet i min oppgave.

Noen studier har fokusert på hvordan man kan forbedre ulike aspekter ved interaksjonen. Haysom og Jackson (2013) undersøkte hvordan man kan skape en mer effektiv dialog ved å studere NGOer under Afghanistankonflikten. De peker på mangelfull kapasitet, mangel på en felles stemme mellom organisasjonen, og konkurranse om ressurser som problemer for å oppnå en effektiv dialog. Rietjens, Soeters og van Fenema (2013) utviklet et strategisk kompass som kan guide militære styrker i å etablere og håndtere sine forhold til sivile aktører. Dette gjorde de ved å studere de nederlandske NGOenes samhandling med PRTene i Afghanistan. Dette viste seg å være en tettere relasjon enn blant de norske NGOene og det norske PRTet. Ruffa og Venneson (2014) beskrev hvordan institusjonelle konfigurasjoner og den historiske konteksten, kan bidra til sivil-militær samhandling, i tillegg til de mer konvensjonelle forklaringsfaktorene. Dette gjorde de ved å sammenligne NGOer i to konflikter, inkludert Afghanistankonflikten. Det er fra deres studie jeg har i stor grad trukket ut faktorer fra hjemland som kan spille en rolle for samhandlingen.

I Norge har også den sivil-militære samhandlingen i Afghanistan blitt undersøkt. Arne Strand (2010) undersøkte den norske debatten angående sivil-militære relasjoner i Afghanistan. Han redegjorde for den «norske modellen» som opprettholder et klart skille mellom sivile og militære aktører, og la føringer for hvordan Norges PRT skulle håndtere kontakten med NGOene. Hans anbefaling var å videreutvikle modellen og legge den frem for de internasjonale styrkene. En mer omfattende undersøkelse av den «norske modellen» ble

gjennomført av Gjørsv (2014) Flere aktører på sivil og militær side ble intervjuet. Hun konkluderte med at modellen var velmenende, men ineffektiv og vanskelig å etterleve i praksis. Hun fant også at modellen hadde bidratt til at norske NGOer hadde lite samhandling med militæret. Det norske PRTet ble undersøkt som del av en studie som undersøkte sammenhengen mellom bistand og sikkerhet (Gompelman 2010) I studien kom det frem at det norske PRTet var godt likt blant lokalbefolkningen, og skilte seg positivt ut sammenlignet med andre lands PRT. Det kom frem at mange av de lokale så på NGOene som en homogen gruppe og slet med å skille de fra hverandre. Det var også høy grad av mistillit til internasjonale NGOer generelt, med unntak av de som hadde operert lenge i landet (Gompelman 2010: 30-31).

Andre studier har blitt gjennomført som har tatt for seg litt mindre åpenbare, men fortsatt viktige aspekter av NGO-militære relasjoner. Flere av studiene og artiklene som ble skrevet etter og under Afghanistankonflikten omhandlet bruken av bistand som en måte å vinne over befolkningen, og bruken av PRTer. Mange av studiene tok opp hvordan denne sammenblandingen førte til spenninger mellom aktørene, og satte NGOenes prinsipper under press (Donini 2010; Olson 2006). Shannon (2009) gjennomførte en studie der flere NGO-ansatte ble intervjuet om deres interaksjon med militæret og hvordan militæres arbeid satte er press på det humanitære rom. Studien pekte på forsalg for å håndtere en slik interaksjon bedre, som å gjennomgå de analytiske kapabilitetene, restaurerer legitimiteten, bruke de lokales ekspertise og fokusere på å ha innflytelse overfor militæret.

Flere av de overnevnte studiene trekker frem sikkerheten til NGOer som en negativ konsekvens av militarisert bistand. Dette er et forhold som et begrenset antall studier har undersøkt. Fast (2010) har argumentert for at det er et kunnskapsgap mellom de som på den ene siden søker å dokumentere volden mot NGOer, og de som søker å forklare den, ofte uten empirisk bevis. Nye og mer omfattende studier har ikke funnet støtte for at militarisert bistand har en negativ effekt på NGOers sikkerhet. Blant annet Mitchell (2015) sin studie som analyserte PRTer i alle 34 provinsene og deres tilknytning til sikkerhetshendelser fra 2010-2011, fant ikke en tydelig kobling mellom dem. Studien til Hoelscher et al. (2017) undersøkte angrep mot NGOer i flere land og over flere konflikter. Resultatet viste at verken amerikansk eller NATO deltakelse førte til flere angrep.

3 Metode og forskningsdesign

I dette kapittelet vil jeg utdype mitt valg av forskningsmetode og design. Jeg vil først redegjøre for mitt forskningsdesign og tankene bak valget av akkurat disse casene. Videre vil jeg beskrive valget av metoden som jeg har benyttet for å knytte teorien til de empiriske funnene i denne analysen. Deretter vil jeg gjøre rede for mine informanter, samt for valget av intervju som metode. Utfordringene jeg har møtt på under intervjuprosessen vil også bli drøftet i denne delen. Jeg vil diskutere styrker og svakheter ved studien fortløpende. Kapittelet ender med en beskrivelse av operasjonaliseringen som har blitt gjort for å måle graden av samhandling.

3.1 Forskningsdesign – Casestudie

Andersen (2013: 25) argumenterer for at målet med en casestudie er å finne en interessant empirisk undersøkelse som enten reflekterer eller utvider teorien. Når man skal velge en case må man først spørre seg hva man ønsker å belyse gjennom sin studie (Levy 2008: 2). I min studie ønsker jeg å undersøke hvorfor noen NGOer samarbeider tettere med militæret enn andre. Hvorfor har noen NGOer en bedre og mindre konfliktfylt relasjon enn det andre NGOer har? For å finne ut av dette vil jeg i min studie undersøke tre ikke-statlige organisasjoners (NGOer) samhandling med militæret under Afghanistankonflikten, og hva som kan forklare forskjeller mellom dem. Jeg ønsker både å måle graden av samhandling mellom de ulike NGOene og samtidig utforske deler av litteraturen som omhandler NGO-militære relasjoner. På den måten ønsker jeg å bidra til en bedre forståelse av casene som undersøkes, i tillegg til at jeg ønsker å vurdere og videreutvikle teorien. Jeg erkjenner likevel at det er begrensninger ved dette forskningsdesignet som gjør det vanskelig å kunne trekke klare slutninger om teorien. Disse begrensningene vil jeg drøfte utover i kapittelet. Studien kan likevel bidra til å belyse teoriens forklaringskraft og eventuelt peke på andre faktorer som kan påvirke samhandlingen.

Ved å gjennomføre en kvalitativ studie vil jeg kunne få en dypere innsikt i hvordan informantene selv oppfattet samhandlingen, og hvilke forklaringsfaktorer de peker på. Berg (2009: 318) påpeker at en casestudie kan produsere dyp og detaljert informasjon om et emne,

og er av denne grunn velegnet for å undersøke graden av samhandling, da forklaringer ofte vil kreve god innsikt i temaet. En annen grunn til å velge å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse er at det er vanskelig å få tak i andre kilder eller tilgjengelig data, som gjør det mulig å undersøke emnet på en kvantitativ måte. Det ville også vært en utfordring å innhente slik data. Jeg vil videre redegjøre for mitt forskningsdesign, og valg av case.

Det finnes flere ulike måter å definere et case på. Ifølge Gerring er en case en type enhet med identifiserbare grenser som observeres enten på et gitt punkt i tid eller over en begrenset tidsperiode. Case utgjør den typen fenomen som man søker å forklare (Gerring 2007: 19). Med utgangspunkt i mitt ønske om å undersøke hvorfor noen NGOer samarbeider tettere med militæret enn andre, har jeg valgt å undersøke tre norske NGOers samhandling med militæret under konflikten i Afghanistan. På den måten vil undersøkelsen være en komparativ studie av de tre casene Flyktningshjelpen, Røde Kors og Kirkens Nødhjelp, og deres interaksjon med militære styrker under konflikten i Afghanistan. Min studie vil undersøke NGOenes samhandling med militæret, og konteksten og tidsrommet er Afghanistankonflikten fra 2001 til NATOs styrker trakk seg ut i 2014 (NTB 2015). Konflikten i Afghanistan er konteksten jeg ønsker å undersøke mine case under.

Ved en komparativ studie av flere case, er ønsket å kunne holde så mange faktorer som mulig konstante. På den måten vil man kunne kontrollere for andre faktorer ved at de holdes likt (Tarrow 2010: 234). Det vil kunne bidra til å gjøre sammenligningen og funnene mer robuste. Det var begrensede muligheter for å gjennomføre et slikt design ved studie av samhandlingen mellom NGOer i Afghanistankonflikten. Det har likevel vært mulig å holde visse faktorer konstante. Alle NGOene er fra samme land og de er aktører i den samme konflikten. Dette bidrar til å holde flere kontekstuelle faktorer likt, og karakteristikker ved oppdraget vil være de samme. Faktorene fra hjemlandet vil også holdes likt, som følge av at alle NGOene er fra Norge. Dette kan bidra til å styrke funnene fra analysen.

Min studie vil være teorirettet ved at den baserer seg på et velutviklet konseptuelt rammeverk som fokuserer på visse teoretiske aspekter av virkeligheten og ekskluderer andre aspekter. Levy (2008: 4-5) argumenterer for at man vil kunne trekke flere og mer eksplisitte slutninger jo flere case-tolkninger som er guidet av teori, samtidig som det vil være færre logiske motsetninger. Teorirettede studier kan gi verdifull innsikt for å forstå og forklare casene som skal undersøkes. Jeg benytter meg av de Coning og Friis sitt rammeverk ved studie av NGO-militære relasjoner i Afghanistan. For å undersøke hva som kan forklare samhandlingen har

jeg utviklet hypoteser fra litteraturen om NGO-militære relasjoner. Casestudien er likevel ikke en hypotesetestende casestudie, da det er vanskelig å trekke klare teoretiske slutninger med mitt forskningsdesign. Studien kan i stedet ses som en utforskende studie, da hypotesene blir brukt som et analytisk verktøy for å belyse ulike aspekter ved teorien, i stedet for å trekke klare slutninger om teorien. Studien kan også peke på deler av teorien som kan trenge videre studier, og forklaringsfaktorer som ikke er tilstede i den eksisterende litteraturen.

Jeg velger å skille mellom de ulike individuelle NGOene i stedet for å se på NGO-militære relasjoner som en helhet, og på den måten undersøke om forklaringsfaktorene bidrar til å forklare forskjeller mellom dem. Dette gjør jeg ved å benytte meg av mulige forklaringsfaktorer fra teorien. Ved å sammenligne tre individuelle NGOer å undersøke hva som bidrar til variasjonen mellom deres samhandling kan man i større grad skille de ulike faktorene fra hverandre. Hvis for eksempel alle NGOene er like på en faktor vet man at den ikke bidro til å forklare forskjellene mellom NGOene. Hvis derimot en av NGOene skiller seg klart ut på en av faktorene, og skiller seg ut i grad av samhandling kan det tyde på at det er en faktor som har spilt en rolle for samhandlingen. Det er verdt å bemerke at en det er vanskelig å generalisere en casestudie til andre enheter, situasjoner og tider med rimelig sikkerhet (Lund 2002: 106). Med andre ord er den ytre validiteten svekket ved en casestudie. Det en casestudie derimot kan gjøre er å belyse visse mekanismer ved teorien som forklarer samhandlinger, og på den måten bidra utover casene som blir studert (Yin 2014: 40).

Andersen argumenter for at konteksten er det punktet som skiller en casestudie fra en ren variabel-basert analyse eller det klassiske eksperimentet (Andersen 2013: 24). Ved et eksperiment vil man kunne skille fenomenet man ønsker å undersøke fra konteksten den undersøkes under. For Yin (1986: 13) er konteksten også et viktig aspekt ved en casestudie. En casestudie er for han en empirisk undersøkelse der konteksten vanskelig kan skilles fra selve fenomenet som man ønsker å undersøke. Ved min studie er konteksten et viktig aspekt av undersøkelsen. Konflikten i Afghanistan bidro i stor grad både til en oppblomstring av studier om sivil-militær samhandling, i tillegg til at konflikten bidro til en debatt om hvordan NGOene skulle forholde seg til militæret (Novelli 2013: 5). På den måten er konflikten som kontekst et viktig aspekt ved studien, og en annen grunn til at studien egner seg å undersøke kvalitativt. Jeg vil av denne grunn redegjøre kort for konflikten i Afghanistan, og NGOenes rolle.

3.2 NGOer i Afghanistankonflikten 2001-2014

Afghanistankonflikten ble innledet den 7. oktober 2001, da USA sammen med Storbritannia startet *Operation Enduring Freedom*. Operasjonen ble innledet som et tilsvarende på angrepene mot USA den 11. september 2001 og var en del av «krigen mot terror» (NOU 2016: 21).

Dessuten ble operasjonen innledet for å bekjempe al-Qaida og Taliban (NOU 2016: 20). Etter angrepene mot USA reagerte FN raskt, og en sikkerhetsresolusjon som bekreftet USAs rett til selvforsvar ble vedtatt. Resolusjonen nevnte ikke Afghanistan (NOU 2016: 20). NATO ga også raskt sin støtte til USA etter angrepene, og i Norge var det tidlig politisk enighet om å støtte USA gjennom NATO (NOU 2016: 20-21). Da operasjonen begynte hadde USA som hovedmål å finne de ansvarlige for angrepet, i tillegg til å skremme andre stater fra å hjelpe terrorister, samt å hindre Afghanistans mulighet til å huse terrorister igjen (NOU 2016: 21). Senere i 2001 ble det utarbeidet en avtale der institusjonsbygging, sikkerhet og utvikling ble satt som de tre søylene for en ny Afghansk stat, under Bonn-prosessen (NOU 2016: 23).

Før angrepene 11. september var det flere NGOer i Afghanistan. Organisasjonene arbeidet i hovedsak med nødhjelpsrelaterte oppgaver, da Taliban-styret var skeptiske til deres politiske aktiviteter som følge av deres vestlige tilhørighet (Mitchell 2017: 3). De fleste av disse NGOene flyttet over til Pakistan i påvente av USAs reaksjon etter angrepene. Dette bidro til at leveransen av bistand var betydelig svekket da *Operation Freedom* begynte (Mitchell 2017: 3). For å møte behovet om bistand opprettet de amerikanske styrkene egne systemer for utlevering av bistand, da de var en av få aktørene i landet som hadde kapasitet til å ta på seg oppgaven. Strukturene som ble bygget opp dannet grunnlaget for de senere opprettede provinsielle gjenoppbyggingslagene, *Provincial Reconstruction Teams* (PRTer) (Mitchell 2017: 3). Mot slutten av 2001 begynte NGOer å komme tilbake og gjenoppta arbeidet sitt (Mitchell 2017: 4).

I løpet av 2003 begynte USA og trappet opp sine operasjoner i Irak. NATO fikk av denne grunn et større ansvar for Afghanistan (NOU 2016: 20). På dette tidspunktet hadde det begynt å oppstå lokale konflikter mellom ulike kommandanter i provinsene som bidro til å gjøre det vanskelig for humanitære organisasjoner å få tilgang til lokalbefolkningen. For å møte disse utfordringene ble PRTer opprettet som en del av NATOs utvidelse (NOU 2016: 25-26). De allierte landene ledet ulike PRTer og Norge ledet først et PRT i Maimana, og senere i, det som ble omtalt som den «norske» provinsen, Faryab (NOU 2016: 30). Utover i krigen begynte Taliban å gjenoppbygge sine militære kapabiliteter og NATO begynte av denne

grunn å arbeide for en mer helhetlig tilnærming. Velfungerende demokratiske institusjoner, og sosial og økonomisk utvikling ble sett som nødvendig for å lykkes i kampen mot Taliban (NOU 2016: 29).

Et av virkemidlene som ble brukt for å få en mer helhetlig tilnærming var *Counterinsurgency* (COIN) strategier. Slike strategier er i større grad politiske, og handler om å vinne befolkningen over på sin side gjennom å «vinne hjerter og sinn». Dette innebar en sammenblanding av militære midler med bistandsmidler, og det ble gjennomført ved bruk av PRTene (Goodhand 2013: 292). Dette var et område der det ble påpekt at NGOer kunne være velegnede partnere, som følge av deres fleksibilitet, deres nærhet til lokalbefolkningen og ved at de raskt kan sette i gang utviklingsprosjekter (Goodhand 2013: 292). Flere innenfor NGO-miljøet var skeptiske til denne utviklingen da de mente det førte til utydelige grenser mellom sivile og militære aktører (Goodhand 2013: 292). Det ble også advart mot at militæret skulle arbeide med oppgaver som de ikke hadde fagkunnskap til (NOU 2016: 117). Etter hvert som konflikten utviklet seg ble Afghanistan blant verdens vanskeligste områder å arbeide i for NGOer, som følge av en utfordrende sikkerhetssituasjon. På tross av dette, økte antall NGOer utover i konflikten (Mitchell 2017: 4).

COIN-doktrinen stred imot den norske politikken, da regjeringen var opptatt av å opprettholde et tydelig skille mellom militære og sivile aktører og unngå en sammenblanding av innsatsen. Dette ble omtalt som den «norske modellen» (NOU 2016: 35). Den norske modellen ble utviklet av politikerne for å oppnå et tydelig skille mellom de sivile og militære aktørene (NOU 2016: 115). Den skilte seg fra de andre allierte sin tilnærming til sivil-militær interaksjon, og den skilte seg klart fra NATOs strategi om en helhetlig tilnærming. Skillet skulle fortsatt innebære en koordinering mellom aktørene, men det skulle ikke være en sammenblanding av innsatsen. Det internasjonale bistandsmiljøet stilte seg generelt positiv til skillet, men det var særlig norske NGOer som vektla den (NOU 2016: 115-117). Mot slutten av krigen, mellom 2010 og 2014, reduserte de allierte sine mål for konflikten. Befolkningen både i USA, og i flere av de allierte landene begynte å bli lei av krigen. Flere år med krig hadde også begynt å tære på styrkene. Det ble derfor bestemt, sammen med president Obama, at styrkene skulle gradvis trekke seg ut frem til slutten av 2014. Ved utgangen av 2014 ble ISAF-styrkene avvirket (NOU 2016: 37).

Som gjennomgangen av konflikten viser har bistand og NGOer spilt en viktig rolle under konflikten i Afghanistan. Ikke bare skapte konflikten liv i debatten om sivil-militær interaksjon, men det var også en konflikt hvor denne samhandlingen var en viktig del av

konfliktbilde. I Norge førte man en annen og tydeligere linje i forhold til interaksjon mellom NGOer og militæret. Dette vil bidra til å styrke funnen fra undersøkelsen. Ved å finne forskjeller mellom NGOer fra samme land, der det var en tydelig linje for hvordan samhandlingen skulle utarte seg, vil man kunne skille ut dette som en faktor. En annen grunn til at NGOene er interessante å undersøke i denne konteksten er fordi det er en konflikt Norge har hatt store bidrag både militært og med humanitær- og utviklingshjelp. Fra 2001 til 2011 hadde Norge bidratt med omtrent 5.363 milliarder NOK, i bistandsbidrag til Afghanistan (Norad 2012: 42). Dette bidrar til å gjøre Afghanistankonflikten til en interessant kontekst å undersøke interaksjonen under.

Afghanistan er i tillegg det som ofte omtales som en kompleks konflikt. En kompleks konflikt defineres ofte som «relativt akutte situasjoner som rammer store deler av befolkningen, og ofte involverer en kombinasjon av krig, matmangel, og forflytting av mennesker, som resulterer i økt dødelighet» (Salama, Spiegel, Talley, og Waldman 2004: 1801). Slike komplekse kriser har verden sett mer av i de senere årene. Franke (2016: 7-8) argumenterer for at slike kriser trenger både må opprette tradisjonelle fredsbevarende funksjoner i tillegg til mer militær relaterte funksjoner. I lys av denne utviklingen har stater i større grad sett behovet for å ha et velfungerende forhold mellom militære og sivile aktører. På tross av at Afghanistankonflikten er en spesifikk kontekst, så kan det argumenteres for at den ses i en bredere kontekst. En kontekst der flere kriger bærer preg av å være komplekse humanitære kriser (Salama et al. 2004). Det kan av denne grunn argumenteres for at relasjonsproblemer som har påvirket samhandlingen i Afghanistan kan påvirke relasjonen også i andre komplekse humanitære kriser, både i eksisterende humanitære kriser og i fremtidige.

3.3 Valg av enheter

Mine tre case er de ikke-statlige organisasjonene Flyktninghjelpen, Kirkens Nødhjelp og Røde Kors. Ved å sammenligne tre organisasjoner fra samme konflikt vil både kontekstuelle faktorer og faktorer fra hjemlandet holdes likt. Dette styrker sammenligningen på tvers av organisasjonene. På den måten vil forskjeller som man ser mellom de ulike NGOers samhandling med militæret i mindre grad være påvirket av konflikten de arbeider under.

Utvelgelsen av de tre NGOene ble gjort på bakgrunn av at disse var blant de norske NGOene som hadde bidratt i størst grad under konflikten (Norad 2012: 17).

I løpet av en forskningsprosess er det vanlig at man kan reflektere og eventuelt forandrer fokus. Dette kan blant annet være fordi man ikke får tak i datamaterialet som er nødvendig for å gjennomføre en undersøkelse med et representativt utvalg (Boolsen 2005: 151). Ved min undersøkelse var planen først å undersøke alle de norske NGOene som hadde vært tilstede i Afghanistan. Dette inkluderte Afghanistankomiteen, Redd Barna og Leger uten Grenser. Det var ikke mulig å få tak i informanter fra disse organisasjonene. Jeg hadde en plan om å kun intervju ansatte som hadde arbeidet i felten i Afghanistan, og planen var å intervju flere fra hver organisasjon. Det var utfordrende å få tak i informanter fra alle organisasjonene som hadde den nødvendige innsikten i temaet. Dette førte til at jeg måtte tenke litt nytt med tanke på sammenligningsgrunnlaget, og for å styrke datamaterialet. Jeg valgte derfor å intervju militærpersonell som hadde arbeidet i Afghanistan og hadde innsikt i samhandlingen med NGOer. De kunne på den måten bidra til å bekrefte eller avkrefte informasjon. Jeg intervjuet i tillegg NGO-ansatte som hadde arbeidet med problemstillingen rundt sivil-militær samhandling, og som hadde innsikt i hvordan deres organisasjon opptrådte i Afghanistan og hvilke retningslinjer de fulgte. På den måten fikk jeg flere varierte perspektiver på samhandlingen. Denne variasjonen kan bidra til å styrke funnene ved analysen (Rubin og Rubin 2005: 67).

Av disse grunnene argumenterer jeg for at de tre organisasjonene er et godt utvalg. De var også blant de største bidragsyterne fra norsk sivil side og var tilstede i store deler av landet. Det var viktig å ha med både humanitære NGOer og utviklings-NGOer for å kunne undersøke om det var en forskjell som påvirket samhandlingen. Ved å ha med Kirkens Nødhjelp som er et utviklings-NGO fikk jeg tilfredsstillende dette kravet, da de to andre organisasjonene er humanitære NGOer (Norad 2012: 47). Jeg vil nedenfor redegjøre for de tre NGOene som er casene for studien, hvor de jobbet i Afghanistan, hva de jobbet med og hvordan organisasjonene er bygget opp.

3.3.1 Kirkens Nødhjelp

Kirkens Nødhjelp ble opprettet i 1974, og er i dag en av Norges største ikke-statlige bistandsorganisasjoner. Organisasjonen er en partner- og nettverksorganisasjon og samarbeider med partnere både på lokalt, statlig og internasjonalt nivå (Kirkens Nødhjelp

udatert a). Norske kirkesamfunn og menigheter er organisasjonens oppdragsgivere. Organisasjonen er inndelt i ulike avdelinger, inkludert en utenlandsavdeling med en egen seksjon for «Midtøsten og Asia». Organisasjonen har landkontor og humanitære operasjoner i land knyttet til de ulike utenlandsavdelingene (Kirkens Nødhjelp 2018).

I Afghanistan har organisasjonen vært tilstede siden 1979. Dette innebærer at de var der før konflikten begynte og de er tilstede i dag. De arbeider blant annet for at flere mennesker skal få tilgang til rent vann, styrke kvinners posisjon i landet, gi starthjelp til fattige bønder og fredsbyggende aktiviteter. Organisasjonen har flere langsiktige prosjekter, og samarbeider både med lokale, nasjonale og internasjonale partnere i landet (Kirkens Nødhjelp udatert b). De jobber i provinsene Faryab, Balkh, Daikundi, Takhar, Badakshan, Khost og Uruzgan (Kirkens nødhjelp udatert c). Arbeidet deres går i hovedsak ut på utviklings- og bistandsrettet arbeid (Kirkens Nødhjelp 2008). Organisasjonen regnes derfor som et utviklings-NGO eller en sivil aktør i større grad enn en humanitær aktør som i bare har som oppgave å gi nødhjelp (Norad 2012: 47).

3.3.2 Røde Kors

Røde Kors regnes som verdens største humanitære bevegelse. Den ble opprettet i 1863 av sveitseren Henry Dunant. Røde Kors arbeid ut ifra de syv prinsippene humanitet, upartiskhet, nøytralitet, uavhengighet, frivillighet, enhet og universalitet. Den internasjonale Røde Kors komiteen har gjennom Genèvekonvensjonene fått et mandat til å gi beskyttelse og hjelp til mennesker som er ofre for væpnet konflikt. Arbeidet deres inkluderer blant annet å gi medisinsk og humanitær hjelp, være et bindeledd mellom de stridende partene og spre kunnskap om internasjonal og humanitær rett. For å kunne gjennomføre sitt arbeid er organisasjonen avhengig av tillit hos alle de stridende partene, og nøytralitet er derfor et veldig viktig prinsipp og en forutsetning for å kunne gjennomføre deres arbeid (Røde Kors udatert a). Røde kors består av flere organer. I landene hvor de arbeider i har de et landsstyre som er organisasjonens høyest styrende lokale myndighet. Røde kors er i all hovedsak bygd opp av tre hovedkomponenter: Den internasjonale Røde Kors komiteen(ICRC), Den internasjonale føderasjonen for Røde Kors og Røde halvmåneforeninger, i alt 190 Røde Kors og Røde Halvmåne medlemsforeninger. De ulike medlemmene støtter lokalsamfunn gjennom ulike utviklingsprosjekter og humanitære aktiviteter. Røde Kors samarbeider også med regjeringer, donorer og andre bistandsorganisasjoner verden rundt (Røde Kors udatert b).

I Afghanistan samarbeider Norges Røde Kors med Afghanistan Røde Halvmåne som er den Afghanske nasjonalforeningen. Dette er den eneste humanitære aktøren som har tilgang til alle 34 provinsene i Afghanistan. Nasjonalforeningen ble etablert i 1934 og den har rundt 23.000 frivillige. Norges Røde Kors har vært tilstede i Afghanistan siden 2003, det vil si etter at Afghanistankonflikten begynte. De har blant annet hjulpet landet til å drive en ambulansetjeneste i Kabul, rehabilitering av et sykehus og støtte Røde Halvmåne sitt antikorrupsjonsarbeid og logistikksystemer (Røde Kors udatert c).

3.3.3 Flyktninghjelpen

Flyktninghjelpen er en norsk ikke-statlig organisasjon som hjelper mennesker på flukt over hele verden. I dag er organisasjonen lokalisert i over 31 land, og de arbeider med oppgaver som mat, vann, rettshjelp, utdanning og husly (Flyktninghjelpen udatert a). Organisasjonen har sin egen beredskapsstyrke med 1000 eksperter som søker å forbedre internasjonale og lokales muligheter til å forhindre, forberede, svare til og gjenoppbygge seg fra en krise. Dette gjør de ved å bringe aktører sammen og sende eksperter til FN og til nasjonale, regionale og internasjonale organisasjoner og institusjoner (Flyktninghjelpen udatert b). Totalt har organisasjonen over 6000 ansatte hvorav flestparten jobber ute i felt. Arbeidsoppgavene deres kan deles inn i tre deler: Nødhjelp til mennesker på flukt, talsmannsarbeid og beredskapsstyrken NORCAP.

Flyktninghjelpen har vært tilstede i Afghanistan siden 2003, det vil si etter at konflikten begynte. De har kontorer i provinsene Balkh, Faryab, Herat, Kabul, Kandahar, Khost, Kunar, Sar-i-pul, Kunduz, Nangarhar og Badghis. De jobber både med øyeblikkelig nødhjelp til mennesker som har vært ofre for konflikten, i tillegg til at de jobber med å finne mer varige løsninger på steder der mennesker har vært på flukt lenge. Arbeidsoppgaver inkluderer utdanning, rettshjelp, husly, vann og sanitær, nødhjelp og regional respons (Flyktninghjelpen 2017). Flyktninghjelpen regnes som en humanitær organisasjon (Flyktninghjelpen udatert a).

3.4 Analysemetode

Når man skal sammenligne flere case er ofte ønske å finne to case som er like på alle måter bortsett fra ved en variabel. På den måten vil man få det så likt som et eksperiment som

mulig. Dette er svært vanskelig å finne i den virkelige verden. Av denne grunn trengs det en alternativ tilnærming, som ikke har som formål å oppnå en funksjon som er ekvivalent til et eksperiment (George og Bennett 2005: 181). Alternativet som jeg har benyttet meg av er kongruensmetoden.

Ved kongruensmetoden begynner man med en teori og deretter prøver man å vurdere dens mulighet til å forklare eller forutsi utfallet av et spesielt case. Teorien er på den måten relasjonen mellom variasjonen i den uavhengige variabelen og variasjonen i den avhengige variabelen (George og Bennett 2005: 181). I mitt tilfelle benytter jeg forklaringsfaktorer fra litteraturen for å undersøke om de kan forklare variansen i samhandlingen. Når man benytter kongruensmetoden spør man hva man kan forvente eller forutse om utfallet av den avhengige variabelen, ut ifra teorien (George og Bennett 2005: 181). Det er dette jeg har gjort med bruk av hypotesene som jeg har utviklet. Jeg har utviklet hypoteser for hva man kan forvente å se med utgangspunkt i den foreliggende litteraturen. Hvis utfallet av casene er konsistent med teoriens forutsetning kan man vurdere om det finnes et kausalt forhold. Likevel er ikke funnene, som viser at teorien er konsistent mellom den teoretiske prediksjonen og caseutfallet, et klart bevis på at det finnes et kausalt forhold (George og Bennett 2005: 181).

Et problem ved denne metoden er at teorier ofte mangler klarhet og intern konsistens, og av denne grunn ikke kan gi tydelige prediksjoner eller kan testes på en tydelig måte (George og Bennett 2005: 182). Dette er et problem ved noen av mine hypoteser, som følge av at litteraturen er litt uklar. Målet er derfor ikke å teste teorien, men å konkretisere den slik at hypotesene kan testes på en skikkelig måte. Ved å benytte meg av kongruensmetoden i en case studie har jeg muligheten til å bidra til konkretisering og utvikling av teorien, slik at den lettere kan testes ved fremtidige studier (George og Bennett 2005: 182).

Hvis den uavhengige og den avhengige variabelen er kongruent vil det si at de peker i den forventede retningen og på den måten man forventer det (George og Bennett 2005: 183). Men som allerede nevnt så betyr ikke det at det er et kausalt forhold. Det kan for eksempel være at effekten er spuriøs eller at den har lite forklaringskraft (George og Bennett 2005: 185). For å bøyte på disse problemene velger jeg og også benytte meg av prosess observasjoner, som vil si at jeg benytter meg av prosess-sporing logikken ved å fokusere på hvordan samhandlingen og hendelser har utviklet seg over tid i konflikten (Collier 2011: 823). Prosess-sporing er en metode for «å kunne trekke deskriptive og kausale slutninger gjennom diagnostisk bevis, og ofte som en del av en tidsserie eller et fenomen» (Collier 2011: 824). Ved å se på

observasjoner av hendelser og situasjonen over tid kan jeg i større grad kontrollere for andre variabler. Dette kan bidra til å styrke funnen (Lyll 2013: 6).

3.5 Datamaterialet

For å undersøke grad av samhandling mellom NGOene og militæret under konflikten i Afghanistan benytter jeg meg av ulike datakilder. Mine primærkilder er i hovedsak intervjuer som er gjennomført med representanter fra de tre ikke-statlige organisasjonene. Jeg har også intervjuet militærpersonell for å få kilder fra begge sider, og for å kunne bekrefte eller avkrefte informasjon fra de NGO-ansatte. Jeg har i tillegg benyttet meg av skriftlige dokumenter fra de ulike organisasjonene, deres prinsippprogram og vedtekter, samt dokumenter som omhandler sivil-militær koordinasjon. Dokumentene blir hovedsakelig benyttet for å bekrefte, kryssjekke og utfylle respondentenes svar. Av sekundærlitteratur vil jeg benytte meg av tall fra ANSO som er det Afghanske sikkerhetskontoret for NGOer og nyhetsartikler. Noe informasjon er i tillegg hentet fra litteratur og tidligere undersøkelser fra Afghanistan, med et fokus på sivil-militær interaksjon.

På tross av de overnevnte kildene, har det vært utfordrende å få tak i dokumenter som direkte tar for seg de ulike NGOenes samhandling med militæret. Årsrapporter og dokumenter fra NGOers møter er mulig å få tak i på NGOenes hjemmesider, men disse har i stor grad et fokus på oppgavene som ble gjennomført, målsettinger og lignende. Selv om det har blitt avholdt møter der problemstillingen ble tatt opp rundt fantes det ikke lett tilgjengelige dokumenter fra disse møtene. Denne studien har søkt å kompensere for mangelen på nedskrevne primærkilder ved å gjennomføre intervjuer, i tillegg til de overnevnte andre datakildene. Yin vektlegger at dokumenter og intervjuer er komplementære, og det er derfor en måte som å styrke studien (Yin 2014: 105). Det kan samtidig være problematiske aspekter ved bruk av skriftlige kilder, ved at det ofte er begrensede muligheter for å bedømme og kontrollere forfatterens metodologi (Hellevik 2011: 103). Av denne grunn må sekundærlitteratur behandles varsomt.

Sekundærlitteraturen vil i hovedsak bli brukt for å belyse aspekter ved forklaringsfaktorene. Annen sekundærlitteratur er FN-rapporter om sivil-militær samhandling i Afghanistan og en rapport om samhandling som har blitt skrevet under av blant annet Flyktninghjelpen og

Kirkens Nødhjelp. På den måten søker jeg å oppnå en triangulering av data, som vil si at forskeren forsikrer seg om nøyaktigheten og relevansen til sine funn ved å benytte seg av flere kilder for å måle det samme fenomenet (Yin 2014: 121-122). Det er derfor viktig å supplere med sekundærlitteratur, og andre studier som har tatt for seg studiet av militæret og NGOers forhold i Afghanistan.

3.6 Informanter

For å få en dypere forståelse av relasjonen mellom tre norske NGOene og militæret i konflikten gjennomførte jeg semi-strukturerte intervjuer med nøkkelinformanter fra de tre NGOene og militæret. Måten jeg fikk kontakt med mine respondenter på var ved å gå til nettsidene til NGOene, sende mail til aktuelle personer og ringe NGOenes sentralbord som satte meg videre til aktuelle respondenter. Tre av informantene fikk jeg også tak i gjennom kontakter fra to professorer. Til slutt endte jeg med et utvalg på syv informanter som jeg gjennomførte intervjuer med. Informantene er hovedsakelig ansatte i de tre ulike NGOene. De har innsikt i NGOenes samhandling med militæret enten ved at de arbeidet i felten under konflikten eller ved at de arbeidet med retningslinjene og problemstillingene rundt interaksjonen i konflikten og hadde innsikt i hvordan organisasjonen opptrådte overfor militæret. Jeg intervjuet også to fra militæret som begge hadde arbeidet i Afghanistan under konflikten, de hadde lederansvar og kjente godt til problemstillingen rundt interaksjonen med militæret. På den måten kan mine respondenter ses på som nøkkelinformanter. Figur 3.1 presenterer en oversikt over informantene.

Informant 1	Røde Kors 1
Informant 2	Kirkens Nødhjelp 1
Informant 3	Kirkens Nødhjelp 2
Informant 4	Flyktninghjelpen 1
Informant 5	Flyktninghjelpen 2
Informant 6	Militærpersonell 1
Informant 7	Militærpersonell 2

Figur 3.1: Oversikt over informanter

Andersen (2006: 282) påpeker at nøkkelinformanter er interessante informanter som ofte er ressurssterke personer, med god innsikt i en sak eller et tema. De har ofte informasjon og erfaringer som man som forskere kan benytte seg av for å svare på sitt forskningsspørsmål. Dette bidro informantene til ved å blant annet beskrive sitt arbeid i landet, hvordan samhandlingen med militæret var, hvilke problemstillinger som dukket opp og hva de mente påvirket samhandlingen. Det var samtidig viktig å få informanter som hadde god innsikt i temaet. For eksempel hvis jeg fikk informanter som bare hadde jobbet i landet i en kort periode og var på et lavere stillingsnivå i organisasjonen vil de ikke nødvendigvis ha god innsikt i temaet, derfor var det viktig å sikre at informantene hadde arbeidet med temaet på en eller annen måte og hadde god innsikt i hvordan samhandlingen hadde foregått.

3.7 Intervju som metode

Et intervju er en samtale der formålet er å få relevant informasjon fra en informant (Berg og Lune 2012: 105). Informanter kan ha innsikt i ulike saker, kontekster, situasjoner og lignende, som ikke er allment kjent (Andersen 2006: 281). Dette gjør intervju til en verdifull metode for å samle inn informasjon (Yin 2014: 110). Ved min studie søker jeg å få innsikt i tre ulike NGOers interaksjon med militæret i Afghanistankonflikten og hva som bidrar til å forklare forskjellene mellom dem. Dette er informasjon som det er svært vanskelig å få tilgang til på andre måter, som det fremkommer i avsnittet over om datamaterialet.

Det finnes ulike former for intervjuer. Det er vanlig å dele intervjuer inn i tre ulike grupper basert på intervjuenes struktur: Strukturerte intervjuer, semi-strukturerte intervjuer og ustrukturerte intervjuer (Berg og Lune 2012: 108). Ved strukturerte benytter man en intervjuguid, med avklarte svar- og spørsmålskategorier som man ikke viker fra (Berg og Lune 2012: 108-109). Ved ustrukturerte intervjuer har intervjueren en løsere temaliste som skal dekkes i løpet av intervjuet, men det er i større grad en uformell samtale. Et slikt intervju vil være vanskelig å systematisere og replisere, noe som medfører at reliabiliteten blir redusert (Berg og Lune 2012: 112). Mellom disse to gruppene av intervjuer har man semi-strukturerte intervjuer som jeg har valgt å benytte som intervjumetode.

Leech (2002: 665) ser på semi-strukturerte intervjuer som en middelvei mellom de to andre typene, og mener slike intervju egner seg for å gi detalj, dybde og intervjuobjektets perspektiv

samtidig som det gir rom for hypotesetesting. Ved semi-strukturerte intervjuer tar man i bruk en intervjuguide, men man er samtidig mer fleksibel enn ved et strukturert intervju (Berg og Lune 2012: 112). Informantene blir stilt spørsmål fra intervjuguiden, men er fri til å besvare det slik man selv vil. Selv om semi-strukturerte intervju er mer fleksible, gjør bruken av en intervjuguide det mulig å sammenligne på tvers av intervjuene. Ved studien av de ulike NGOenes interaksjon med militæret var jeg interessert i å både få innsikt i NGOenes samhandling med militæret, samt å prøve å få innsikt i deres grunner til at samhandlingen ble gjennomført på den måten den ble. Ved en slik studie vil det derfor være viktig å få et innblikk i intervjuobjektens perspektiv, samt å beholde en fleksibilitet for å kunne følge opp deres resonnementer og innsikt. Semi-strukturerte intervjuer er på den måten en god intervju-metode for å få innsikt i det temaet jeg ønsket å undersøke, og for å kunne beholde fleksibiliteten jeg trengte. Av denne grunn var semi-strukturerte intervjuer en velegnet metode å bruke.

Ved min undersøkelse benyttet jeg meg av en forhåndslyd intervjuguide. Denne inneholdt avklarte spørsmål og oppfølgingsspørsmål. Dette gjorde det mulig å kunne følge opp interessante temaer de kom inn på, samt at det sikret at jeg kunne sammenligne på tvers av intervjuene. På den måten ble alle relevante emner og spørsmål dekket, samtidig som andre interessante aspekter og digresjoner ble inkludert. Intervjuguiden ble utarbeidet ut ifra det teoretiske rammeverket som ble utviklet for oppgaven. Dette gjorde det mulig å sammenligne visse aspekter, og økte reliabiliteten i analysen.

Et problematisk aspekt er at jeg har intervjuet informanter om hendelser og forhold fra lengre tilbake i tid. Dette stiller større krav til informantens hukommelse og man risikerer at informantene ikke husker hvordan organisasjonen arbeidet (Beyers, Braun, Marshall, & Bruycker, 2014, s. 177–178). Det har derfor vært viktig med perspektiver fra flere kilder, for å kunne bekrefte og avkrefte det informantene har uttalt. I tillegg har spørsmålene omhandlet hvordan samhandlingen skjedde, hvordan de håndterte sikkerheten og lignende. Man husker som regel bedre mer intense opplevelser, og det kan bidra til at intervjuobjektene i større grad har mulighet til å besvare spørsmål fra noen år tilbake.

Jeg intervjuet informanter som hadde arbeidet i felt, arbeidet med utvikling av retningslinjer og militærpersonell. Dette førte til at det ikke var mulig å opprettholde en intervjuguide som passet for alle de ulike informantene. Jeg forsøkte likevel å holde spørsmålene så like som mulig og kun endre de ordene som var nødvendige for å tilpasse guiden til informantens

erfaring. Spørsmålene ble stilt åpne, og informantene kunne ha lange og utfyllende svar. Jeg hadde blant annet et overordnet spørsmål, og så stilte jeg spørsmålene under med utgangspunkt i hva respondenten hadde svart på dette spørsmålet. På den måten ble intervjuet tilpasset underveis, ut ifra deres svar og interessante digresjoner og vendinger. Dette bidro til å skape fleksibilitet i analysen i tillegg til at jeg på den måten fikk god innsikt i intervjuobjektene perspektiv og innsikt. Dette fører likevel med seg trusler mot reliabiliteten. Å endre på spørsmålsrekken blir en avveining mellom å svekke reliabiliteten på tvers av intervjuene, og å svekke kvaliteten på innholdet fra intervjuene. Hvis alle spørsmålene hadde blitt stilt på samme måte til alle respondentene og i samme rekkefølge, så ville dette økt reliabiliteten ved intervjuene. Men hvis jeg ikke hadde tatt hensyn til svarene deres kunne dette svekket kvaliteten på intervjuet og svarene deres, og det kunne føre til mindre valide svar (Leech, Baumgartner, Berry, Hojnacki og Kimball 2013: 217). Jeg har forsøkt å styrke reliabiliteten ved å stille alle spørsmålene til alle respondentene. Jeg har også forsøkt å gjøre analysen så gjennomsiiktig som mulig, for å underbygge mine argumenter og gjøre det tydelig hva respondentene har svart (Bryman 2014: 471-472).

Intervjuene ble gjennomført i løpet av mars og april 2018, og tok mellom 35-65min. Seks av intervjuene er gjennomført på norsk, mens et ble gjennomført på engelsk. Intervjuene har fulgt retningslinjene til Norsk senter for Forskningsdata(NSD). Blant retningslinjene som ble fulgt var et viktig krav at det ble gitt et informert samtykke. Det er viktig at respondentene deltar frivillig, får informasjon om studien som skal gjennomføres og at deres identitet holdes anonym (Yin 2014). Siden jeg undersøker tre norske organisasjoner er det en ekstra utfordring å holde identiteten skjult. Jeg vil derfor ikke nevne stillingsbeskrivelser eller hva informantene har arbeidet med. I studien vil det, med andre ord, kun fremkomme hvilken organisasjon informanten arbeider eller arbeidet for, men ingen jobbtittel eller annen identifiserbar informasjon.

3.8 Operasjonalisering

For å måle graden av samhandling operasjonaliserte jeg de Coning og Friis (2011) sitt rammeverk, fra kapittel 2. For å måle graden av samhandling benyttet jeg meg av kategoriene fra figur 2.1 fra teorikapittelet. Det vil si at jeg stilte ja/nei spørsmål om NGOene enten hadde

interaksjon med militæret, koordinerte, felles planlegging, samarbeidet, informasjonsutveksling og om det oppsto konflikt. Dette kan man se i intervjuguiden som er vedlegg 1. Hvis informanten svarte ja, så fulgte jeg opp med oppfølgingsspørsmålet «på hvilken måte». Dette bidro både for å få en utdypning av hvordan type samhandling som hadde funnet sted, og som en forsikring på at vi mente det samme med ordet koordinere, interaksjon eller lignende. Dette bidrar til å styrke målevaliditeten, som vil si at man faktisk måler det man ønsker gjennom sin operasjonalisering (Lund 2002). Fokuset på atferd bidro videre til styrke sammenligningen på tvers av intervjuene.

Jeg forsøkte å stille spørsmålene på samme måte til alle informantene. Dette bidro til at intervjuene kunne la seg sammenligne på tvers, og at dataen ble mer helhetlig. I all hovedsak så fulgte jeg rekkefølgen på spørsmålene slik de er satt opp i intervjuguiden. Det ble likevel gjort visse endringer, hvis for eksempel informanten naturlig kom inn på et tema som jeg skulle stille et spørsmål om, så fulgte jeg opp med mitt spørsmål. Det var også noen av spørsmålene som ble besvart uten at jeg trengte og stille spørsmålet og visse svar som utelukket andre spørsmål. Dette førte til at intervjuene ikke ble gjennomført på nøyaktig samme måte, men i stor grad så ble intervjuguiden fulgt og alle spørsmålene ble besvart. Dette kan likevel bidra til å svekke reliabiliteten og muligheten til å sammenligne på tvers av intervjuene. Med nøkkelinformanter som har god innsikt i et tema er det mindre sannsynlig at de vil bli påvirket av spørsmålsrekkefølgen og i mindre grad vil endre sine svar (Beckmann og Hall 2013: 204).

For å vurdere hypotesene ble forklaringsfaktorene operasjonaliserte ut ifra den andre delene av teorien som omhandlet forklaringsfaktorer (Se vedlegg 1). Her startet jeg med et generelt spørsmål om hvilke faktorer som informantene selv mente påvirket samhandlingen. Dette var for å unngå at senere spørsmål som ble stilt skulle farge svarene deres, og for å få med aspekter som jeg ikke selv hadde tenkt på. Deretter er seksjonene delt inn i de tre kategoriene av forklaringsfaktorer. Organisatoriske faktorer er en utfordring å måle som følge av at det i stor grad handler om å få tak i holdninger. Av denne grunn forsøkte jeg å ha flere oppfølgingsspørsmål som alle bidro til å få et innblikk i informantens og organisasjonens syn på militæret og dets kultur. Det var viktig at intervjuguiden skulle dekke alle viktige aspekter relatert til de ulike kategoriene. Visse endringer ble gjort i løpet av intervjuene for å presisere min ordbruk. Blant annet ble et spørsmål der jeg spurte om «i hvilken grad» endret til hva, hvordan eller lignende for å få mer presise svar. Ved å benytte meg av flere perspektiver bidro

det også til å styrke målevaliditeten ved at man får informasjon fra flere kilder (Yin 2014: 47). Et annet viktig aspekt ved operasjonaliseringen var å spørre om det endret seg over tid. Hvordan endret samhandlingen seg og hvorfor? Dette spørsmålet bidro til å peke på konkrete faktorer, og gjorde det mulig å undersøke om ulike faktorer hadde endret seg før og etter at samhandlingen ble bedre.

4 NGO-Militær Relasjon i Afghanistan

Konflikten i Afghanistan blåste på mange måter nytt liv i diskusjonen om skillelinjer mellom militæret og NGOer i en konfliktsituasjon. Afghanistan var en kompleks konflikt der NGOene til tider var redd for at militærets strategi under konflikten førte til uklare grenser mellom det sivile miljøet og de militære styrkene. Dette førte for mange NGOer til et utfordrende forhold til militæret. Dette kapitlet søker å undersøke hvordan relasjonen mellom militæret og de tre norske NGOene var, samt å undersøke hvilke faktorer som påvirket interaksjonen deres. Jeg vil først gjøre rede for de norske NGOene som er aktuelle for denne analysen. Videre vil jeg gå igjennom de fire hypotesene som ble redegjort for i teorikapitlet, og undersøke om jeg finner støtte for disse i denne studien.

Analysen er todelt, der jeg vil beskrive NGOenes samhandling med militære og hvordan type forhold man kan kategorisere i første del. Den andre delen vil drøfte i hvilken grad de tre kategoriene kan bidra til å forklare forskjellene i samhandlingen. Hypotesene vil benyttes for å belyse dette spørsmålet. Mitt hovedspørsmål for denne oppgaven var i hvilken grad ulike NGOer hadde ulik samhandling med militæret, og hva som kan forklare eventuelle forskjeller i samhandlingen.

4.1 Grad av samhandling

Et av de viktigste spørsmålene å besvare i denne studien er graden av samhandling mellom de ulike NGOene og forskjellen mellom dem. Jeg velger derfor å først presentere resultatet av dette før jeg går videre på de ulike hypotesene, og på den måten redegjør for faktorer som kan påvirke samhandlingen mellom NGOene. Det vil fungere som et bakteppe for resten av analysen. Ved å være klar over graden av samhandlingen mellom NGOene, kan forklaringsfaktorene benyttes for å undersøke aspekter som kan ha påvirket og ført til disse forskjellene.

	Felles planlegging	Felles handling/prosjekter	Koordinasjon	Informasjonsutveksling	Interaksjon	Konflikt	Type forhold
Kirkens Nødhjelp				X*	X		Sameksistens
Røde Kors			X	X	X	X	Koordinerende
Flyktninghjelpen					X*	X	Konkurrerende/Sameksistens

Figur 4.1: De tre NGOenes grad av samhandling med militære styrker, slik det fremkommer fra intervjuene. Interaksjon hos Flyktninghjelpen er markert med stjerne, da interaksjonen bare var indirekte gjennom andre organer, og kun over en viss tidsperiode.

Informasjonsutveksling ved Kirkens Nødhjelp er markert med stjerne, da den var sterkt begrenset.

Figur 4.1 illustrerer en oversikt over hvordan de tre NGOenes grad av samhandling ble målt, slik det fremkommer fra intervjuene. Jeg har plassert Kirkens Nødhjelp, som er et utviklings-NGO, øverst og de to humanitære NGOene nedenfor. Dette er en figur som minner om figur 2.1 fra det teoretiske kapittelet, men i den var uten de tre NGOene og viste alle mulige typer av forhold. Vannrett ser man de ulike formene for kontakt som kan oppstå, og hvordan de ulike NGOene ble målt på disse punktene. Jeg vil videre redegjøre for hvordan jeg kom frem til disse resultatene, vanskeligheter ved å måle de og vurderingen av dem. Jeg vil nedenfor gå igjennom de ulike type forholdene ut ifra typologien som ble presentert i teorikapittelet.

Som figur 4.1 illustrerer er det, gitt mitt datagrunnlag fra intervjuene, lite som tyder på at NGOene har hatt et forhold der de har vært integrerte eller hatt et samarbeidene forhold med samarbeid med militæret, med utgangspunkt i mine klassifiseringer. De har verken hatt felles planlegging eller hatt noen felles aktiviteter eller prosjekter. Med utgangspunkt i hvordan NGOene selv beskrev relasjonen kan forholdet ikke beskrives som et samarbeid for noen av NGOene. Fra intervjuene kom det også frem at nøytralitetsprinsippet var viktig å overholde for alle NGOene. Alle NGOene har forsøkt å opprettholde en kontakt som ikke har satt nøytraliteten på spill. Det er likevel noen tydelige forskjeller blant NGOenes grad av samhandling. Jeg vil videre forsøke å definere hvilken type relasjon de ulike NGOene har hatt med henhold til modellen. Modellen er, som nevnt i teoridelen, laget for å illustrere de ulike forholdene man kan ha til militæret, selv om overgangene vil være mer flytende i virkeligheten. Dette kom tydelig frem i løpet av intervjuene med NGOene.

4.1.1 Kirkens Nødhjelp - Sameksistens

Det forholdet som er lettest å plassere er Kirkens Nødhjelp. Gjennom intervjuene kom det frem at Kirkens Nødhjelp hadde veldig lite kontakt med militæret under konflikten. En av respondentene beskrev det som et tilnærmet ikke-eksisterende forhold, med lite kontakt (Kirkens Nødhjelp 1). Organisasjonen hadde noen grad av informasjonsutveksling, men den var sterkt begrenset. Av denne grunn har jeg valgt å markere den med en stjerne, for å markere at det ikke var noe som skjedde jevnlig. De hadde ingen form for koordinering av aktiviteter eller direkte samarbeid, men har operert helt selvstendig. Det var riktignok noen grad av interaksjon mellom militæret og Kirkens Nødhjelp i løpet av konflikten.

Organisasjonen har hatt den samme tilnærmingen til militære styrker uavhengig av hvilke typer oppgaver de arbeidet med og hvor i landet de arbeidet (Kirkens Nødhjelp 1 og 2). Det var som en av respondentene beskrev det «Det var bare sånn informasjon om hva de gjorde og vi informerte om hva vi gjorde. Men det var ikke noe mer enn det» (Kirkens Nødhjelp 1, 16/3-18).

Respondentene nevnte også at de ikke følte at forholdet utviklet seg i løpet av konflikten, og de hadde heller ikke et konfliktfylt forhold. Det beskrives blant annet i dette utsagnet «(..) vi hadde en veldig god dialog at jeg opplevde at de lyttet og at det var liksom at man respekterte hverandre» (Kirkens Nødhjelp 2, 5/4-18). Med andre ord endret ikke forholdet seg over tid, men forholdt seg relativt stabilt i løpet av konflikten (Kirkens Nødhjelp 1 og 2). Dette beskriver et forhold med lite interaksjon og samhandling, men samtidig et forhold som hadde lite problemer og som ikke var preget av konflikt. Av denne grunn kan forholdet plasseres i kategorien *sameksistens*. Som nevnt i teoridelen er sameksistens et forhold mellom aktører hvor den normale tilstanden av forholdet kan kategoriseres som sameksistens, men hvor det er noe pragmatisk kommunikasjon. Man vil også ha et minimumsnivå av koordinasjon som er nødvendig for å utveksle kritisk informasjon (Coning og Friis 2011: 256-257). Denne beskrivelsen treffer godt med slik informantene selv beskrev forholdet. Respondentene uttrykte videre at de var fornøyd med en slik type forhold, og at det er slik de så for seg at relasjonen burde være i fremtidige konflikter (Kirkens Nødhjelp 1 og 2).

4.1.2 Røde Kors - Koordinerende

Røde Kors sine prinsipper om nøytralitet, uavhengighet og selvstendighet, står sterkt i organisasjonen og er prinsipper de forsøker å arbeide ut ifra. De reagerte over at visse

militære styrker, spesielt de amerikanske styrkene ga mye humanitær hjelp gjennom sine militære styrker. Dette beskrev Røde Kors som problematisk, og det bidro til konflikter med militæret. De uttrykte at det var viktig å opprettholde et skille mellom NGOenes rolle og militærets rolle (Røde Kors 1). Røde Kors var tydelige på at militærets rolle er å drive med militæraktiviteter, sikkerhet og lignende. Mens Røde Kors sin rolle og oppgaver er å hjelpe de sårede og trengende på begge sider av konflikten (Røde Kors 1).

Selv om det har vært viktig å opprettholde et tydelig skille til militæret har Røde Kors hatt interaksjon med militære styrker. Det kommer blant annet frem i dette utsagnet:

«Vi har kontakt alltid med militæret i en konflikt. Om det er norske styrker, utenlandske styrker eller væpnede grupper. Den kontakten handler utelukkende da om å løse og hjelpe humanitære behov. Altså det er der kontakten er, og det har vi med alle parter».

(Røde Kors 1, 21/3-18).

Denne kontakten hadde organisasjonen også med Taliban, som følge av deres kontroll av store områder. Med andre ord må man ha kontakt med alle partene i konflikten for å få tilgang til et område. De har også koordinert sine oppgaver med militæret og utvekslet informasjon om den humanitære situasjonen på bakken. Men som det ble påpekt i utsagnet over, handlet informasjonsutvekslingen og koordineringen om å løse de humanitære behovene (Røde Kors 1). Som en informant uttrykte det: «(...) det kan handle om at i et område hvor det var humanitære behov hvor forsvaret var inne da og ikke vi hadde den samme tilstedeværelsen, så er det viktig at vi da får nettopp den informasjonen» (Røde Kors 1, 21/3-18). Dette beskriver en annen tilnærming enn de andre NGOene, for selv om også Røde Kors har vært nøye på å holde et tydelig skille til militæret, så har organisasjonen i større grad hatt pragmatisk samhandling gjennom interaksjon, informasjonsutveksling og koordinering for å kunne møte de humanitære behovene på bakken.

Det finnes også noen dokumenter som bidrar til å bekrefte denne beskrivelsen av forholdet. Dette kommer blant annet frem fra dokumenter fra den Internasjonale Røde kors komiteen (ICRC) sin beskrivelse av organisasjonens tilnærming til militære styrker i komplekse kriser under et møte i 2000 før konflikten og et møte i 2003, to år etter at konflikten hadde begynt. Viktigheten av å ha klare og adskilte roller blir understreket, samtidig som åpner for å ha en god dialog med militæret. Det nevnes at ved komplekse kriser

er det viktig og ha avklarte roller, samtidig som det vektlegges å opprettholde en dialog og informasjonssamarbeid (ICRC 2000, 2003). Det nevnes også mulige samarbeidsområder som søking etter savnede personer eller arbeid rundt miner (ICRC 2003). Det tyder på at organisasjonen åpner for å koordinere visse oppgaver, og bidrar til å bekrefte informasjonen fra informantene.

Røde Kors sitt forhold til militæret skiller seg på den måten fra Kirkens Nødhjelp ved at deres relasjon inneholdt mer interaksjon og koordinasjon av visse oppgaver med militæret, for å være i bedre stand til å møte de humanitære behovene på bakken. Forskjellen kom også frem i beskrivelsen av hvordan forholdet til militæret burde være:

«Jeg tenker at det bør være kontakt i forhold til å koordinere og avvikle, kall det de humanitære behovene. Det bør det være. Men det bør også være en kontakt som på mange måter ikke gjør at man her overlapper, på mange måter at man samarbeider, men har samtidig så klare skillelinjer»

(Røde Kors 1, 21/3-18).

Med tanke på at de i større grad koordinerte sine oppgaver med militæret, og hadde en større grad av interaksjon og informasjonsutveksling kan forholdet beskrives som *koordinerende*. Koordinering er et forhold mellom aktørene der aktørene deler informasjon for å unngå konflikt, overlapp eller duplikasjon, og på den måten får en mer helhetlig tilnærming. I et slikt forhold vil aktørene fortsatt beholde en sterk uavhengighet (Coning og Friis 2011: 256). Denne beskrivelsen passer godt med den organisasjonen selv ga. Det er et forhold der skillet og rollene er tydelig avklart, slik at organisasjonen fortsatt er uavhengig og nøytral, men det er samtidig større grad av samhandling for å kunne oppfylle de humanitære behovene i feltet.

4.1.3 Flyktningshjelpen – Konkurrerende/sameksisterende

Flyktningshjelpen forsøkte under konflikten å begrense kontakten med militæret så mye som mulig. De opplevde forholdet til militæret som vanskelig, og til tider konfliktfylt (Flyktningshjelpen 1 og 2). De forsøkte å holde interaksjonen til et minimum, som beskrevet av dette utsagnet: «(..) vi i Flyktningshjelpen snakket aldri direkte til militæret fordi vi ville ikke gjøre det, for det er ikke i tråd med våre prinsipper og vår politikk» (Flyktningshjelpen 2, 26/3-18, oversatt fra engelsk). I stedet benyttet Flyktningshjelpen seg av *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs* (OCHA udatert). OCHA er en del av FN som

arbeider med humanitære spørsmål og problemstillinger. OCHA gjenoppstartet sitt arbeid i Afghanistan i 2009, og hjalp da spesielt til å opprettholde de humanitære prinsippene og hjelpe mennesker i nød (OCHA udatert). OCHA arrangerte møter hvor flere representanter fra NGOer fikk møte representanter fra militæret, og kunne fortelle om hvordan type bistand man hadde tenkt til å levere og på hvilken måte man skulle levere den (Flyktninghjelpen 2). Flyktninghjelpen hadde ingen annen form for informasjonsutveksling eller interaksjon, og før 2009 hadde de ingen direkte interaksjon med militæret (Flyktninghjelpen 1 og 2).

Dette gjør det vanskeligere å plassere Flyktninghjelpens relasjon til de militære styrkene. De hadde ingen direkte interaksjon med militæret og heller ingen form for informasjonsutveksling. Det var først når OCHA gjenopptok sitt arbeid i Afghanistan, at organisasjonen hadde interaksjon med militæret gjennom dette organet. Samtidig opplevde de i perioder relasjonen som vanskelig, og det oppsto konflikter knyttet til misforståelser rundt rollefordelingen og deres prinsipper (Flyktninghjelpen 1 og 2). Eksempler på slike konflikter vil drøftes i den andre delen av analysen. Begge respondentene ga likevel uttrykk for at forholdet bedret seg over tid. Det ble nevnt at de følte at militæret etter hvert fikk en bedre forståelse for deres prinsipper og rolle, i tillegg til at det hjalp at OCHA ble opprettet som kunne fasilitere en dialog mellom partene (Flyktninghjelpen 2).

Dette kan tyde på at forholdet var nærmere kategorien *konkurrerende* i begynnelsen av konflikten. Som følge av at det ikke var noen interaksjon eller informasjonsutveksling, samtidig som det oppsto visse konflikter. I løpet av konflikten oppga informantene at forholdet forbedret seg, ettersom militærstyrkene fikk en bedre forståelse for deres rolle og ved at de fikk ha en dialog gjennom OCHA. Dette kan tyde på at de gikk fra et konkurrerende forhold til et forhold av *sameksistens*. Dette skjedde som følge av at det oppsto mindre konflikter og ved at de oppsto en indirekte kommunikasjonslinje til de militære styrkene. Som figur 4.1 illustrerer vil en slik relasjonen falle under sameksistens. Det var likevel ikke tilfelle gjennom hele konflikten. Utover i intervjuene kom det også tydelig frem at de var den NGOene med klareste skille til militæret. Det ble også illustrert i måten de beskrev hvordan forholdet burde være:

«Jeg synes ikke at det noensinne burde være direkte kommunikasjon mellom NGOene og militæret. Det burde alltid være siste løsning, av den enkle grunnen at der hvor militæret er vil det alltid være en nær assosiasjon til militæret, som vil svekke vår evne

til å opprettholde våre humanitære prinsipper»

(Flyktninghjelpen 2, 26/3-18, oversatt fra engelsk).

Dette illustrerer at selv om alle NGOene var opptatt av å ha et tydelig skille til militæret, så var det likevel forskjell i grad av samhandling, også mellom de to humanitære NGOene. Et annet viktig aspekt som ble tydelig var at det ikke hadde noe å si hvilke militære styrker det dreide seg om. Under konflikten i 2008 ble det utarbeidet en rapport som ble underskrevet av 14 NGOer som omhandlet sivil-militære relasjoner i Afghanistan. Denne rapporten ble underskrevet av både Kirkens Nødhjelp og Flyktninghjelpen. Fra rapporten fremkommer det at NGOene fra rapporten hadde en særdeles forsiktig tilnærming til militæret i frykt for å fremstå unøytrale og miste aksepten blant befolkningen. Det ble også påpekt hvor viktig det var å skille de ulike rollene som militæret og NGOene har, og at det var utfordrende (BAAG og ENNA 2008: 5). Dette bidrar til å bekrefte NGOenes utsagn, om hvordan forholdet var, da det beskriver et forhold med en forsiktig tilnærming og lite kontakt mellom de militære og sivile aktørene. Et annet viktig aspekt er konflikt-aspektet. Som illustrert i figur 4.1 fremkommer det at konflikt lar seg kombinere med andre kategorier, slik det er beskrevet i modellen, uten at det betyr at det er et konkurrerende forhold. Både Røde Kors og Flyktninghjelpen viste til at det hadde oppstått konflikter, men Røde Kors hadde samtidig et forhold som kan kategoriseres som koordinerende. De hadde med andre ord høyest grad av samhandling, samtidig som det oppsto konflikter. Man kan også se for seg at konflikt kan oppstå uavhengig av hvor tett samhandling man har. Det tyder denne studien på.

Jeg vil nå bevege meg over i del to av analysen, der jeg vil drøfte hva som kan forklare forskjellene mellom de individuelle NGOene og deres samhandling med militæret. Som vist i avsnittene over var det visse forskjeller mellom NGOenes samhandling. Forholdene beveger seg fra et koordinerende forhold til forhold med sameksistens. Flyktninghjelpens forhold kunne i begynnelsen av konflikten betraktes som et tilnærmet konkurrerende forhold. Det er derfor interessant å undersøke hva som kan bidra til disse forskjellene. Det vil jeg gjøre ved å bruke mine fire hypoteser som et analytisk verktøy.

4.2 Organisatoriske faktorer

De organisatoriske forklaringsfaktorene utledet fra litteraturen om NGO-militære relasjoner kan grovt sett deles i tre kategorier. Den første er organisasjonskulturen, den andre er hovedoppgavene til militæret og NGOene, og den tredje er forskjellene mellom humanitære- og utviklings-NGOer (Ruffa og Vennesson 2014: 587). Jeg vil analysere de ulike hypotesene som ble presentert i teorikapittelet og drøfte hvorvidt det er støtte for de eller ikke, og i hvilken grad de bidrar til å forklare forskjellene i samhandlingen med militæret.

4.2.1 Organisasjonskultur

Som nevnt i teoridelen kan store ulikheter i organisasjonskultur føre til at samhandling blir mer utfordrende. NGOer er, som beskrevet under valg av enheter, både bygd opp på ulike måter, og deres oppbygging og struktur skiller seg klart fra militærets oppbygging og arbeidsmåte. Flere av disse forskjellene kan bidra til å gjøre samhandlingen mer utfordrende. Forskjellene i oppbyggingen kan blant annet føre til at man har liten innsikt i hvordan militæret fungerer. Dette kan gjøre forståelsen for hverandre mindre og kommunikasjonen vanskeligere (Ruffa og Vennesson 2014: 587). Gjennomgangen av NGOenes organisering og oppbygging i kapittel 3 og intervjuene med informanter fra militæret og de ulike NGOene illustrerer at det er en stor forskjell mellom organisasjonskulturen til NGOene og militæret (Røde Kors 1, Flyktningshjelpen 1 og 2, Kirkens Nødhjelp 1 og 2, militærpersonell 1 og 2). Dette var noe som allerede er godt kjent blant forskere på emnet (Goodhand 2013). Dette er likevel ikke ensbetydende med dårlig interaksjon og samarbeid.

Flere aktører som har en annerledes struktur og oppbygging vil fortsatt kunne samarbeide godt med militæret. Man kan også argumentere for at en slik forskjell vanskelig kan forklare forskjeller mellom individuelle NGOers samhandling, da NGOer generelt er relativt like i oppbygging og struktur og man kan vanskelig skille ut hvilke NGOers struktur som skiller seg mest fra militærets. Av denne grunn omhandler hypotese 1A hvordan en liten forståelse av militærets organisasjonskultur fører til mindre samhandling. Med andre ord handler det ikke om at organisasjonskulturen skiller seg fra militæret sin, men i hvilken grad man har en forståelse for den andre aktørens organisasjonskultur. Det vil si at man har innsikt i den andre aktørens struktur, oppbygging og hvordan den fungerer.

Flere av respondentene påpekte at de hadde lite innsikt i militærets organisering. Som en respondent uttrykte det: «(...) jeg vet ganske lite om hvordan militæret er bygget opp og strukturert» (Kirkens Nødhjelp 1, 16/3-18). En annen uttrykte at kommandostrukturene og oppbyggingen var såpass komplisert at man sikkert burde ha et kurs om det for å forstå det skikkelig (Flyktningshjelpen 2). Militærpersonell uttrykte også at de ikke visste mye om NGOenes organisering (Militærpersonell 1 og 2). For flere innad i militæret førte dette til mye frustrasjon:

«For det første skjønner vi ikke, vi sliter med å begripe hvorfor det er så ufattelig mange. Mange ligner på hverandre, snubler i hverandres bein. Det er det ene. Det andre er, at det er så ufattelig vanskelig å koordinere de».

(Militærpersonell 1, 14/3-18).

Dette tyder på at forskjellene, fra militærets side, førte til frustrasjon og bidro til å komplisere relasjonen (Militærpersonell 1 og 2). Blant NGOene er bilde mer delt. Verken Kirkens Nødhjelp eller Røde Kors pekte på organisasjonskulturen som et problematisk aspekt ved relasjonen til militæret, selv om respondenter fra begge organisasjonene uttrykte at de hadde lite innsikt i organisasjonskulturen til militæret. Flyktningshjelpen derimot følte at selvoppfatningen til militæret og NGOene var såpass forskjellig at dette kompliserte forholdet mellom dem (Flyktningshjelpen 1 og 2). Dette kom blant annet til uttrykk i dette utsagnet:

«Vi er nøytrale, vi behandler alle likt og vi må forholde oss til alle parter på samme måte. Og det er veldig vanskelig for en soldat å skjønne at hele hans opplæring om at han skal nedkjempe en fiende, og så møter de hjelpearbeidere fra samme land, finansiert av de samme midlene, nemlig norske statlige midler, som sier at, nei Taliban er ikke vår fiende, for Taliban er for oss nøyaktig samme aktør som du som tilhører den norske PRTen».

(Flyktningshjelpen 1, 14/3-18).

Respondenten trakk spesielt frem motsetningene mellom det fiendebilde som militæret har og NGOenes nøytralitet, som et område det var spesielt vanskelig å forholde seg til. Dette bidro til å skape frustrasjon og til et mer konfliktfylt forhold (Flyktningshjelpen 1). En av respondentene fra militæret uttrykte også frustrasjonen rundt selvoppfatningen til militæret og NGOene, hvorav militæret ser seg som et verktøy som skal brukes og er sendt ut av Norge, men for NGOene er det uaktuelt å bli brukt som et verktøy på samme måte. Dette mente informanten at det kunne være vanskelig å forstå for militære (Militærpersonell 1).

Utsagnene ovenfor demonstrerer at lite forståelse for hverandres organisasjonskultur kan påvirke forholdet negativt. Både Flyktningshjelpen og militæret opplevde mer frustrasjon knyttet til deres samhandling som følge av at de slet med å forstå hverandre. Likevel var dette ikke noe som de to andre NGOene følte var problematisk (Kirkens Nødhjelp 1 og 2, Røde Kors 1). Det er vanskelig å skulle si noe om Flyktningshjelpen skiller seg mer ut organisatorisk fra militæret enn de andre NGOene. Generelt sett skiller alle NGOenes organisasjonskultur seg sterkt fra militærets kultur, mens de i større grad ligner på hverandre. De andre to NGOene uttrykte at de opplevde at de møtte forståelse og hadde en god dialog med militæret under konflikten (Kirkens Nødhjelp 1, Røde Kors 1). En av grunnene til at de i større grad møtte forståelse kan være fordi de begge er anerkjente NGOer med lang fartstid. Utsagnet fra det ene militærpersonellet spør om hvorfor det er så mange og hvorfor det er så mange små. Det kan tyde på at man ikke ser på alle NGOer likt, og at mindre kjente NGOer derfor kan møte mindre forståelse enn mer anerkjente NGOer som Røde Kors.

Flyktningshjelpen ga uttrykk for at relasjonen bedret seg utover i konflikten etter hvert som militæret fikk en bedre forståelse av hvordan NGOene fungerte og hvilke prinsipper de styrte etter (Flyktningshjelpen 1 og 2). Som en av respondentene uttrykte det «Det hadde de store problemer med å skjønne i begynnelsen, men etter hvert utover så vil jeg si at militæret fikk bedre og bedre forståelse for vår rolle» (Flyktningshjelpen 1, 14/3-18). Dette demonstrerer at når militæret fikk mer informasjon og en bedre forståelse så førte det til en bedre relasjon til Flyktningshjelpen. Det ble også bekreftet fra militærets side at de fikk en større forståelse for NGOenes rolle utover i konflikten (Militærpersonell 2). En av informantene trakk frem informasjonsarbeidet som ble gjort som en av de viktigste grunner til at relasjonen bedret seg (Flyktningshjelpen 1).

Hypotese 1B tar for seg et annet aspekt ved organisasjonskulturen som går ut på hvorvidt en negativ holdning til militæret kan påvirke samhandlingen negativt. Gjennom intervjuene kom det frem at på tross av at det var en del frustrasjon knyttet til relasjonen med militæret spesielt for Flyktningshjelpen så var det ingen av NGOene som hadde noe imot militæret på et generelt grunnlag. Som en av respondentene uttrykte det «(.) de setter livet sitt på spill hver eneste dag, og det må du respektere» (Flyktningshjelpen 2, 26/3-18). På spørsmål om de mente ekstern militær inngripen i et lands konflikt kunne være en positiv kraft, svarte representanter fra alle de ulike NGOene bekreftende på dette (Røde Kors 1, Flyktningshjelpen 1 og 2, Kirkens Nødhjelp 1 og 2). Dette tyder på at de generelle holdningene til militæret ikke var

negative i utgangspunktet. I stedet kan det ha vært konteksten og uklare skillelinjer som bidro til å gjøre forholdet mer utfordrende. Av denne grunn er det vanskeligere å si noe klart om hvorvidt de ulike NGOene gir støtte til hypotesen, da ingen av NGOene uttrykte en negativ holdning til militæret som en helhet, selv om de reagerte på visse oppgaver som militæret foretok seg. Av denne grunn mangler studien et klart sammenligningsgrunnlag med henhold til denne hypotesen. Man kan på den måten si at studien ikke finner støtte for hypotesen, ikke fordi en negativ holdning ikke vil kunne påvirke samhandlingen men fordi det ikke påvirket samhandlingen i nevneverdig grad i dette tilfellet.

Ved den hypotesen om at forståelse for organisasjonskulturens rolle er bildet noe annerledes. Kirken Nødhjelp og Røde Kors uttrykte at de ikke hadde en god forståelse for militærets organisasjonskultur. Dette virker likevel ikke å ha påvirket samhandlingen i nevneverdig grad. Selv om de hadde relativt like svar i forhold til militæret og dets kultur, så er det stor forskjell i graden av samhandling. Dette tyder på at denne forklaringsfaktoren har hatt en liten forklaringskraft for deres relasjon til militæret, og det tyder på at det ikke er støtte for denne hypotesen når man undersøker samhandlingen for disse NGOene.

For Flyktningshjelpen så det litt annerledes ut, og den innsamlede dataen fra intervjuene tyder på at samhandlingen ble negativt påvirket ved at det var mindre forståelse både for militærets kultur, og at de ikke møtte forståelse selv. Dette var et område hvor Flyktningshjelpen skilte seg fra de andre NGOene, og de er det NGOet som har minst samhandling med militæret. Dette kan tyde på at mindre forståelse for militæret var en faktor som påvirket forskjellene mellom NGOene. Et annet aspekt som er viktig å få med er at informasjonsarbeid ble trukket frem som en måte å bedre relasjonen på. Spesielt for mindre kjente NGOer kan informasjonsarbeid være en viktig oppgave for å unngå relasjonsproblemer med militæret. Det er likevel lite som tyder på at forståelse av organisasjonskultur bidrar til å øke graden av samhandling, da Kirkens Nødhjelp hadde liten grad av samhandling med militæret på tross av en god forståelse og positiv holdning. Dette kan anses som at det var andre faktorer som påvirket deres grad av samhandling.

4.2.2 Overlappende oppgaver

En av de viktigste grunnene til at konflikten i Afghanistan førte til en oppblomstring av studier rundt sivil-militær kontakt, og førte til nye retningslinjer hos flere NGOer, er i stor grad knyttet til problemet rundt overlappende oppgaver (Goodhand 2013). I Afghanistan ble

det, som nevnt i metodekapittelet, benyttet seg av en strategi for å «vinne hjerter og sinn» gjennom blant annet stabiliserings- og gjenoppbyggingsoppgaver. Dette har blitt sterkt kritisert av NGO-miljøet fordi de mener det gjør skillene uklare, og gjør det vanskeligere å opprettholde sin nøytralitet som også kan sette deres sikkerhet på spill (Winslow 2002: 42-43). Den andre hypotesen omhandler om overlapp av oppgaver mellom NGOene og militæret fører til mindre samhandling.

For å undersøke denne hypotesen er det også interessant å undersøke om NGOene forholdt seg annerledes til PRT enn til andre militære styrker. En viktig del av deres mandat var å gjennomføre gjenoppbyggingsoppgaver lik NGOer tradisjonelt har arbeidet med. Når det kom til PRT var holdningene noe annerledes. Det var flere her som mislikte konseptet rundt PRT (Kirkens Nødhjelp 2, Flyktningshjelpen 2). Andre mente at ideen bak et PRT kunne være god, men at det burde være drevet av et sivilt team og ikke militæret for å unngå at rollefordelingen ble uklar (Flyktningshjelpen 1). For andre var PRT en kilde til konflikt og førte til et dårligere forhold til militæret enn det hadde trengt å være. Som en respondent uttrykte det «(..) NGOene hatet PRTene. Vi hatet konseptet rundt PRTene. Vi hatet måten folk i PRTene arbeidet på. Vi hatet måten bistand ble kanalisert til PRTene på» (Flyktningshjelpen 2, 26/3-18, Oversatt fra engelsk). Utsagnet illustrerer at blant mange var PRTene et konsept som førte til mye misnøye og frustrasjon blant NGOene, selv om bildet blant NGOene noe ulikt på dette punktet.

I BAAG og ENNA-rapporten (2008: 13), underskrevet av Kirkens Nødhjelp og Flyktningshjelpen kom man med en oppfordring til militæret om å vurdere bruken av sin PRT-strategi, og at retningslinjer burde etableres for å bedre håndterte den sivile kontakten. Alle NGOene fra rapporten følte at strategien hadde vært utfordrende og gjort deres arbeid vanskeligere. Alle respondentene fra NGOene uttrykte en misnøye over at oppgavene til militæret til tider førte til en uklar rollefordeling (Røde Kors 1, Flyktningshjelpen 1 og 2, Kirkens Nødhjelp 1 og 2). Det kom blant annet frem i dette utsagnet:

«Det er ulike parter der og skal man ha tillit til å gi denne hjelpen så er det viktig Røde Kors og andre NGOer i og for seg klarer å ha et skille til det militæret, for hvis de oppfatter oppgaven vi driver med blir veldig overlappende så kan det være et problem».

(Røde Kors 1, 21/3-18).

Dette tyder på at rollefordelingen var en kilde til frustrasjon. Lignende utsagn ble uttrykt fra alle respondentene fra NGOene. Organisasjonene var opptatt av at oppgavene ikke overlappet fordi det førte til uklare grenser mellom NGOene og militæret (Røde Kors 1, Flyktninghjelpen 1 og 2, Kirkens Nødhjelp 1 og 2). Diskusjonen ovenfor demonstrerer tydelig at NGOer hadde en negativ holdning til overlappende oppgaver fordi de følte at det førte til uklare skillelinjer mellom sivile og militære aktører. Holdninger er likevel ikke det samme som handling. I tillegg kan holdninger i større grad variere fra person til person, og er derfor vanskeligere å måle. Hvordan dette påvirket samhandlingen direkte er derfor et viktig spørsmål.

Selv om PRT-ordningen var dårlig likt blant NGOene i større eller mindre grad, så var det ingen av NGOene som forholdt seg annerledes til dem enn de gjorde til andre militære styrker. Det var verken mer eller mindre samhandling med dem (Røde Kors 1, Flyktninghjelpen 1 og 2, Kirkens Nødhjelp 1 og 2). Det kan tenkes at så lenge PRTene arbeidet i landet, så medførte det til at det ble vanskeligere å ha kontakt med alt militærpersonell fordi det kunne være vanskelig for lokalbefolkningen å skille de militærstyrkene fra hverandre. Av denne grunn kan det være interessant å undersøke om samhandlingen økte etter at PRT-ordningen ble avviklet. Det norske PRTet ble avviklet i oktober 2012, og da startet også de fleste andre land å avvikle sine PRTer. Alle PRTene var avviklet innen 2014 (NOU 2016: 40). Fra intervjuene kom det frem at det ikke ble en tettere samhandling mellom militæret og NGOene etter at PRT-ordningen ble avviklet. Verken i form av hyppigere interaksjon, større grad av koordinasjon eller på andre måter (Røde Kors 1, Flyktninghjelpen 1 og 2, Kirkens Nødhjelp 1 og 2).

Selv om avviklingen av PRT-ordningen ikke påvirket samhandlingen direkte, så var det en annen måte overlappende oppgaver påvirket samhandlingen, og det var gjennom konflikt. Røde Kors og Flyktninghjelpen nevnte begge konflikten rundt de hvite bilene. Et av kjennemerkene på NGOer er at de kjører rundt i hvite biler. Dette gir beskyttelse og gjør også at de får tilgang til stridende områder på begge sider. I løpet av konflikten begynte militæret også å bruke disse bilene. Dette ble sterkt kritisert fra NGO-miljøet for de det førte til uklare skiller og førte til at bilene i større grad ble mål for angrep (Søum 2009). Dette førte til mye frustrasjon blant NGOene og spenninger mellom NGOene og de militære styrkene (Flyktninghjelpen 1, Røde Kors 1). Respondenter fra Flyktninghjelpen uttalte at det oppsto flere konflikter i forbindelse med overlapp av oppgaver. Det kom også frem i dette utsagnet:

« (...)militæret ble frustrert og de begynte å gjøre en del humanitært arbeid selv, og begynte selv å grave brønner og sånn for å «win hearts and minds»- kampanjen. Som jeg skjønner godt at de ville holde på med for de var tross alt under angrep. Så der kunne det være konflikt for hvem er det egentlig som skal gjøre hva i dette området».

(Flyktningshjelpen 1, 14/3-18).

Flyktningshjelpen opplevde en bedring av forholdet utover i konflikten, og fikk et mindre konfliktfylt forhold (Flyktningshjelpen 1 og 2). Dette kan tyde på at selv om ikke samhandlingen ble direkte påvirket av overlappende oppgaver, så ble relasjonen påvirket ved at den ble mer konfliktfylt og at det ble mer spenning og frustrasjon. Dette kan ha påvirket NGOenes innstilling og vilje til å øke graden av samhandling.

Et annet spørsmål som kan være aktuelt å stille er om noen av NGOene hadde en større grad av overlapp en andre, og om overlapp av oppgaver kan bidra positivt ved at man har et område å samarbeide om? Det er vanskelig å undersøke spørsmålet om visse NGOer har en større grad av overlapp enn andre. Men ved å se på de ulike områdene de arbeider med, er det mulig å gjøre visse antakelser. Kirkens Nødhjelp jobbet ut ifra et langtidsperspektiv i Afghanistan. De arbeidet blant annet med oppgaver som *Religious Actors for Peace* og andre fredsbyggende prosjekter (Kirkens Nødhjelp 1). I tillegg arbeider de med tilgang til vann, hjelp til fattige bønder og lignende. Dette er oppgaver som i liten grad sammenfaller med militærets oppgaver, og ved oppgaver som fredsbygging vil det være en direkte motsetning å samarbeide med militæret. Dette kan ha påvirket samhandlingen, ved at det var lite av oppgavene som krevde samarbeid og koordinering.

Flyktningshjelpens oppgaver og Røde Kors handler for begge organisasjonen om gi hjelp til mennesker i nød, gjennom mat, vann og lignende. Likevel er det stor forskjell mellom deres grad av samhandling. En av grunnene til dette kan være det tidligere nevnte utsagnet til Røde Kors, om at de koordinerer med militæret for å dekke de humanitære behovene. Røde Kors har et eget mandat gjennom Genèvekonvensjonene om å gi beskyttelse og hjelp til mennesker som er ofre for konflikt og krig. Organisasjonen var også den eneste som var tilstede i alle provinsene. Dette kan tyde på at hvis samhandling er nødvendig for å utføre visse oppgaver så vil det kunne føre til økt samhandling. Dette betyr likevel ikke at NGOene ønsker at militæret skal utføre disse oppgavene selv, da det vil kunne føre til utydelige skiller.

4.2.3 Forskjeller mellom humanitære-NGOer og utviklings-NGOer

Det er forskjeller mellom ulike typer NGOer. Et skille går mellom det som regnes som humanitære NGOer og det som regnes som utviklings-NGOer eller sivile NGOer.

Humanitære NGOer har som en av sine hovedoppgaver å gi nødhjelp ved katastrofer til begge parter. Prinsippene om nøytralitet, uavhengighet og selvstendighet står av denne grunn veldig sterkt slik at de har mulighet til å gi nødhjelp til begge sider av en konflikt og få tilgang til alle områder. Utviklings-NGOer har oftere et mer langsiktig perspektiv på sine oppgaver, og gjør i større grad oppgaver som ikke er nøytrale i sin natur som for eksempel å bygge skoler for jenter. Av denne grunn er det mindre sannsynlig at humanitære NGOer vil samarbeide med militæret enn at utviklings-NGOer, fordi det er viktigere for dem å fremstå nøytrale mens de gir assistanse til begge de stridende partene (Byman 2001: 105-106).

Hypotese tre handlet om at humanitære NGOer vil samarbeide mindre med militæret enn utviklings-NGOer, blant annet som følge av grunnene som er nevnt ovenfor. Hvis hypotesen hadde stemt ville man sett at Kirkens Nødhjelp hadde hatt en tettere til relasjon militæret enn det Røde Kors og Flyktningshjelpen. Som illustrert i figur 4.1, og som det ble redegjort for i første del av kapitlet, er ikke dette tilfellet. Det er Røde Kors som har hatt mest samhandling og Flyktningshjelpen som har hatt minst. Siden Røde Kors er en humanitær NGO tyder det på at det at det ikke er støtte for denne hypotesen. Flyktningshjelpen støtter derimot opp under hypotesen, som følge av deres minimale interaksjon med militære styrker. Det kan være flere grunner til at Røde Kors skilte seg fra Flyktningshjelpen.

En grunn som en av informantene trakk frem var at de har lang fartstid og erfaring med slike problemstillinger fra tidligere konflikter. Informanten påpekte at de har vært i slike diskusjoner før og har erfaring fra slike situasjoner, og hvordan de skal håndtere dem (Røde Kors 1). Respondenter fra både Kirkens Nødhjelp og fra Flyktningshjelpen ga uttrykk for en mer utfordrende prosess, og at det var en problemstilling de ikke var like vant til å møte på. Dette tyder på at erfaring kan ha spilt en rolle. Man kan anta at hvis NGOene ikke har tydelige retningslinjer, eller er usikre på hvor grensene går så vil det kunne føre at man forholder seg mer forsiktig til militæret, og holder de mer på avstand. Dette stemmer overens med informasjonen fra BAAG-rapporten (BAAG og ENNA 2008:5).

Et annet aspekt som kan ha bidratt til at Røde Kors, som er et humanitært NGO, hadde en større grad av samhandling enn Kirkens Nødhjelp og Flyktningshjelpen er at Røde Kors er en

verdenskjent organisasjon. Dette kan ha bidratt til at de ikke trengte å «kjempe» like hardt for sin nøytralitet som de andre NGOene. De trengte ikke å bevise på samme måte at de var nøytrale. Informanten fra Røde Kors uttalte at de opplevde at de ikke hadde store problemer med å få tillit og forståelse for sin rolle. Man kan anta at mindre kjente NGOer vil måtte jobbe mer for å overbevise om deres nøytralitet, og av denne grunn er nødt til å holde en tydeligere avstand til begge parter. Flyktningshjelpen uttrykte at de opplevde store problemer med å få militæret til å få forståelse for deres rolle og opplevde også det samme fra media (Flyktningshjelpen 1). Det kan ha spilt en rolle for hvorfor det var viktigere å holde et tydeligere skille til militæret, fordi de i større grad hadde et behov for å bevise at de var nøytrale enn det Røde Kors hadde.

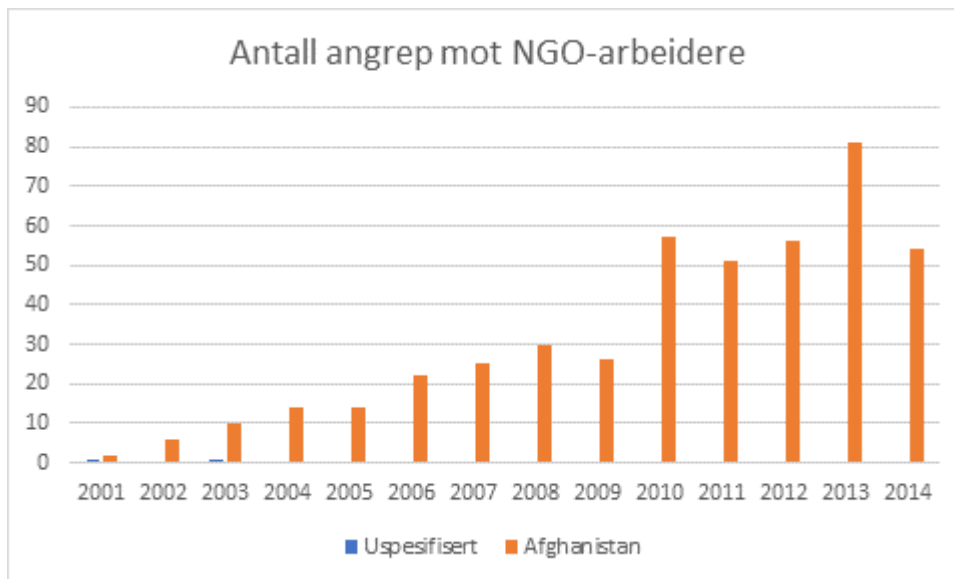
4.3 Den lokale konteksten

Det er flere aspekter ved den lokale konteksten som har betydning for måten NGOer forholder seg til militæret på. Hvordan konflikten er og hvordan den utspiller seg kan ha store betydninger for hvordan relasjonen mellom militæret og NGOene utspiller seg. Noen av disse faktorene er det vanskelig å undersøke uten å sammenligne med en annen konflikt. Av denne grunn vil jeg redegjøre for sikkerhetsaspektet, og nevne andre lokale faktorer under andre faktorer.

4.3.1 Sikkerhetssituasjonen

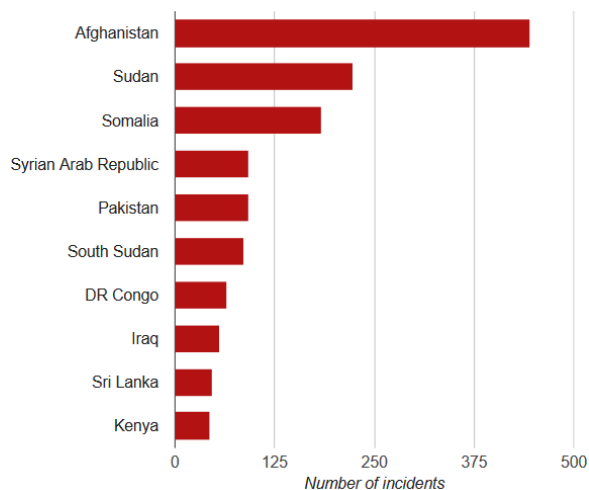
Måten sikkerheten i en konflikt utvikler seg på kan være en viktig del for hvordan relasjonen mellom NGOer og militæret utvikler seg. Ved en vanskelig sikkerhetssituasjon for NGOene, kan det føre til mer samhandling med militæret fordi organisasjonen trenger deres hjelp for å håndtere sikkerhetssituasjonen. Dette blir omtalt i hypotese fire, ved at samhandlingen med militæret kan påvirkes positivt i en voldelig konflikt, fordi NGOer kan trenge militær støtte for å håndtere sikkerheten. Det er likevel viktig å ha i mente at litteraturen påpeker at det også kan ha en negativ effekt ved at NGOer vil måtte ta en avveining av hvordan deres interaksjon med militæret med henhold til sikkerhetsspørsmålet vil kunne påvirke lokalbefolkningens inntrykk av NGOene og deres tillit til organisasjonen. I hypotesen velger jeg likevel å ta utgangspunkt i at det kan ha en positiv effekt.

For å undersøke en slik hypotese er det viktig å undersøke hvordan sikkerhetssituasjonen var for NGOer under konflikten.

Figur 4.2: Oversikt over antall angrep mot NGO-arbeidere fra 2001 til 2014 i Afghanistan. Hentet fra The Aid Worker Security Database(AWSD 2016 a).

Som figur 4.2 illustrerer har det vært mange angrep mot NGO-arbeidere i løpet av konflikten. I årene 2010 til 2014 var det en markant økning i antall angrep. Dette tyder på at bistandsarbeidernes sikkerhet var under sterkt press. Konflikten i Afghanistan har generelt vært en voldelig konflikt med mange omkomne. Totalt har rundt 395 000 mennesker mistet livet i konflikten (Watson Institute udatert). Med andre ord var det en utfordrende sikkerhetssituasjon for alle parter i konflikten. At sikkerhetssituasjonen var utfordrende ble også bekreftet av alle respondentene. Sammenlignet med andre konflikter er Afghanistan blant de konfliktene der flest NGO-arbeidere har blitt drept. Det illustreres i figur 4.3 som sammenligner angrep mot NGO-ansatte i Afghanistan med andre av dagens konflikter.

Figur 4.3: Antall angrep mot NGO-ansatte sammenlignet med konflikter i andre land fra 2002 til 2014. Hentet fra AWSO (2016 b).

Som figur 4.3 illustrerer var det en betydelig høyere andel av angrep mot NGO-ansatte enn i andre lignende komplekse konflikter i samme tidsrom. Dette kan også ha noe med at det var et stort antall av NGO-arbeidere i konflikten. Dette beskriver en utfordrende konfliktsituasjon for NGOene som arbeidet der. Sikkerhetssituasjonen i landet forverret seg i løpet av konflikten, slik det blant annet fremkommer fra i figur 4.2.

I løpet av intervjuene kom det frem at på tross av en utfordrende sikkerhetssituasjon, så førte det likevel ikke til tettere samarbeid med militæret. I stedet tydet flere av utsagnene på at sikkerhetssituasjonen påvirket samhandlingen negativt. NGOene benyttet seg hovedsakelig av aksept som sikkerhetsstrategi. Det vil si at man opererte i et område ved å få godkjenning fra de stridende partene i området, og av lokalbefolkningen man hjelper. Man er avhengig av en god relasjon til medlemmer av lokalsamfunnet, autoriteter, stridende parter og andre aktører som er involvert i konflikten (Fast, Freeman, O'Neill og Rowley 2014). En av respondentene beskrev situasjonen slik «Mye handler om å bygge relasjoner og at de du samarbeider med og i de områdene du jobber, at de vet hvem du er og at du skaper tillit. Du får ofte beskyttelse gjennom det» (Kirkens Nødhjelp 2, 5/4-18). Dette var også en strategi som de andre to NGOene benyttet seg av (Flyktninghjelpen 1 og 2, Røde Kors 1). Røde Kors påpekte også at som følge av deres tilstedeværelse i alle regionen, trengte de heller ikke militæret for å motta sikkerhetsinformasjon, men de kunne få det gjennom egne kanaler (Røde Kors 1).

Det var ingen som benyttet seg av militæret av sikkerhetsgrunner, verken for å få sikkerhetsinformasjon, for militæreskorte eller for å sikre områdene de arbeidet i. Av denne grunn kan det tyde på at sikkerhetssituasjonen i stedet bidro heller negativt, ved at den

utrygge situasjonen gjorde det viktigere å holde militæret på avstand for å unngå å selv bli mål for de stridende partene. Siden militæret ikke ble brukt som en del av sikkerheten, ble nøytraliteten desto viktigere: «(...)det gjør jo at vi er veldig sårbare og den eneste sikkerhetsgarantien vi har, det er at alle partene på bakken oppfatter oss som nøytrale» (Flyktninghjelpen 1, 14/3-18). Dette kan det være flere ulike grunner til. Som det ble diskutert i avsnittet om overlappende oppgaver, så syntes flere av de NGO-ansatte at strategien til militæret som gikk ut på å «vinne hjerter og sinn» bidro til uklare grenser mellom militæret og NGOene. Dette førte til at de var opptatt av å gjøre skillene så tydelige som mulige. Røde Kors på sin side er den eneste NGOene som har tilgang til alle provinser, og det ble nevnt at dette førte til at de fikk både den informasjonen de trengte og at sikkerheten ble håndtert gjennom de ulike organene i landet (Røde Kors 1).

For Flyktninghjelpen og Kirkens Nødhjelp førte sikkerhetssituasjonen til flere begrensninger, og de var ikke tilstede i hele landet (Kirkens Nødhjelp 2, Flyktninghjelpen 1 og 2). Dette ble kritisert fra militæret sin side, som påpekte at de følte at visse viktige og utsatte områder ikke fikk den hjelpen de burde hatt fordi NGOene ikke hadde tilgang, og fordi de ikke ville bruke militærets hjelp. Pashtun-regionen ble blant annet trukket frem som et eksempel (Militærpersonell 2). Dette kan tyde på at det i denne konflikten var et sikkerhetsgap, ved at den voldelige situasjonen førte til at visse områder var vanskelig å operere i. Det tyder likevel på at dette ikke førte til mer samhandling, og alle respondentene var tydelige på at de ikke hadde brukt militæret som en del av deres sikkerhetsstrategi. Dette var uavhengig av hvilket område NGOene befant seg i. De førte med andre ord den samme sikkerhetsstrategien uavhengig av om de var i mer utsatte områder, og uavhengig av signaler de fikk fra lokalbefolkningen.

Det ble samtidig påpekt at en del var redd for å assosieres med militæret av redsel for å bli militære mål (Kirkens Nødhjelp 2). I BAAG og ENNA-rapporten kom det frem at det i løpet av konflikten skjedde en økning i antall raider mot NGO-kontor for å lete etter bevis om koblinger til de internasjonale militære styrkene. Andre NGOer rapporterte at de fikk problemer med sikkerheten etter at et PRT hadde besøkt et av deres prosjekter (BAAG og ENNA 2008: 7). Dette tyder på at opprørstyrkene i landet fulgte med og var opptatt av i hvilken grad NGOene var nøytrale. Det har blitt gjennomført ulike studier om årsaken til angrep mot NGOer. Flere av disse har blitt gjennomført i Afghanistan, og det har man har funnet lite støtte for at militærets bruk av overlappende oppgaver har hatt en negativ effekt for

NGOers sikkerhet (Mitchell 2015, Hoelscher et al. 2017). Det kan likevel ikke utelukkes helt, og det er tydelig fra intervjuer gjennomført med NGO-ansatte at de har hatt et inntrykk av at det har spilt en rolle for deres sikkerhetssituasjon. Det er likevel lite som tyder på støtte for sikkerhetshypotesen i denne studien, siden ingen av NGOene benyttet seg av hjelp fra militæret til sikkerheten på tross av en særdeles vanskelig sikkerhetssituasjon.

4.4 Hypoteser

I dette avsnittet vil jeg gjennomgå de ulike hypotesene og diskutere i hvilken grad de stemmer overens, og i hvilken retning de peker.

	Mest samhandling ←		→ Minst samhandling
	Røde Kors	Kirkens Nødhjelp	Flyktningshjelpen
H1 a: Forståelse	Ikke støtte	Ikke støtte	Støtte
H2 b: Holdning militær	Ikke støtte	Ikke støtte	Ikke støtte
H2: Overlapp oppgaver	Delvis støtte	Delvis støtte	Delvis støtte
H3: Humanitær/Sivil	Ikke støtte	Ikke støtte	Støtte
H4: Sikkerhet	Ikke støtte	Ikke støtte	Ikke støtte

Figur 4.4: Oversikt over hypotesene og i hvilken grad de støttes av de ulike NGOene.

Figur 4.4 illustrerer hvorvidt de ulike NGOene støtter opp under hypotesene utviklet fra teorien eller ikke. Som diskusjonen over har vist var det ved noen av hypotesene utfordrende å skulle plassere hvert enkelt NGO inn i en kategori av støtte eller ikke støtte. Dette kan tyde på at en del av de teoretiske prediksjonene er litt uklare og bør konkretiseres slik at det vil være lettere å måle og bedømme om det finnes et kausalt forhold. Et eksempel er ved hypotese 2, som omhandlet hvorvidt overlapp av oppgaver mellom militæret og NGOene førte til mindre samhandling. På den ene siden så påvirket det samhandlingen negativt ved at det førte til en mer konfliktfylt relasjon mellom NGOene og militæret. Dette er grunnen til at jeg har satt opp hypotesen som delvis støtte. Det er likevel lite i min studie som tyder på at overlapp av oppgaver i stor grad førte til mindre samhandling mellom aktører. Dette kan tyde på at konflikt-aspektet burde trekkes ut som en egen dimensjon av samhandlingen i stedet for å regnes som en del av dimensjonen som vurderer graden av samhandlingen. Et annet utfordrende aspekt ved hypotesene var ved å måle i hvor stor grad faktorene bidro til å

forklare variasjonen mellom NGOene. Dette er et annet aspekt ved litteraturen som kan trenge konkretisering, slik at man i større grad har mulighet til å gi tydeligere prediksjoner, og slik at man vil ha mulighet til å avklare faktorenes forklaringskraft.

Figur 4.4 presenterer tydelige forskjeller mellom de individuelle NGOene. Man kan blant annet se at ved å se på samhandlingen til Flyktningshjelpen finner man støtte for flere av hypotesene enn ved de to andre NGOene. Dette tyder på at det er individuelle forskjeller mellom NGOene i forhold til hva som påvirker deres samhandling med militæret. Selv om min studie ikke finner støtte for flere av hypotesen betyr ikke det nødvendigvis at disse faktorene ikke har forklaringskraft. Det kommer blant annet frem ved hypotese 1b om holdning til militæret. Det var ikke støtte for at dette hadde en påvirkning på disse tre NGOenes samhandling til militæret fordi det var ikke et tydelig skille i deres holdninger til militæret. Det betyr likevel ikke at det ikke påvirker samhandlingen. Det vil også kunne være tilfellet ved andre hypoteser. Mangelen på støtte ved de eksisterende hypotesene kan likevel tyde på at det kan være andre forklaringsfaktorer som bidrar til å forklare variasjonen mellom NGOene. Flere av disse faktorene som kan bidra til å forklare forskjellene har jeg pekt på i løpet av analysen, som hvor anerkjent en NGO er og NGOenes egne prinsipper og mandater. Disse faktorene som kan være interessant å undersøke ved videre studier

4.5 Andre faktorer

Det er flere andre faktorer som kan spille en rolle for hvorfor relasjonen mellom NGOene ble på den måten som den ble. En faktor kan være hvordan lokalbefolkningen så på militæret. På spørsmål om hva de tenkte at den lokalbefolkningen trodde om militæret svarte både militærpersonell og NGOene at de regnet med at det var et ganske splittet syn på militæret. At noen likte intervensjonen, mens andre mislikte den sterkt (Kirkens Nødhjelp 1, Flyktningshjelpen 1 og 2, Militærpersonell 1 og 2). Det kom blant annet til uttrykk i dette utsagnet: «Noen så på natostyrkene som ISAF som veldig positivt som bidro til sikkerhet og andre så på det som okkupasjonsmakt» (Flyktningshjelpen 1, 14.03.18). Det ble samtidig påpekt at en del var redd for å assosieres med militæret av redsel for å bli et militært mål (Kirkens Nødhjelp 2). Dette er noe som i større grad forekommer i en kampporientert situasjon enn i en fredsoperasjon (Gordon 2012).

På spørsmål om de arbeidet tettere med militæret i noen deler av landet enn andre svarte alle NGOene avkrefte på dette. Det kom også frem at det var vanskelig å vite hva de lokales tanker var i en slik konflikt, og det var vanskelig å vite hvordan kontakten med militæret ville påvirke dem (Kirkens Nødhjelp 2, Flyktningshjelpen 1). Dette er forbehold man i mindre grad må ta i en fredsoperasjon. På den måten kan det ha noe å si hvilken rolle militæret har i konfliktsituasjonen blant annet fordi det kan påvirke de lokales tanker om NGOene. Dette ble også trukket frem av respondenter fra militæret. De opplevde at det var et mer anstrengt forhold til NGOene i denne konflikten enn de hadde opplevd tidligere (Militærpersonell 1 og 2). Konflikten i Sør-Sudan er et eksempel som ble trukket frem som en konflikt der militæret hadde et bedre samarbeid og interaksjon med NGOene (Militærpersonell 2). Det kan tyde på at type konflikt spiller en rolle, for selv om FN-styrkene i Sør-Sudan har hatt mandat til å kjempe mot stridende parter så har det i all hovedsak hvert en styrke for å beskytte sivilbefolkningen (FN-sambandet 2017).

En annen faktor som kan ha påvirket er den norske modellen. Flere av respondentene fra NGOene uttrykte et positivt inntrykk av modellen. Det var likevel ingen av NGOene som trakk den frem som en viktig faktor for å ha påvirket samhandlingen. Et interessant aspekt var i stedet hvor stor forskjell det var mellom militære og NGOene på dette punktet. Informantene fra militæret trakk den frem som en av de viktigste faktorene, og knyttet mye av grunnlaget for det vanskelige forholdet til modellen. De beskrev mye frustrasjon som følge av modellen, og at den var vanskelig å tolke, samt å forholde seg til (Militærpersonell 1 og 2). For NGOene sin del tydet ikke deres utsagn på at det var tilfellet. En av respondentene påpekte at debatten rundt modellen som førte til at man diskuterte problemstillingen i Norge, påvirket positivt militærets forståelse. Likevel var respondenten usikker på om dette dreide seg om den norske modellen eller informasjonsarbeidet som ble gjennomført i Norge under konflikten (Flyktningshjelpen 1).

Det er sannsynlig å anta at den har spilt en viss rolle, sammenlignet med NGOer fra andre land. I Ruffa og Venneson (2014) sin undersøkelse kom det blant annet frem at franske NGOer hadde arbeidet mye tettere med sin militære styrke i konflikten i Afghanistan enn det norske NGOer gjorde. Dette kommer frem både fra de tre NGOene i min studie, i tillegg til den mer omfattende studien gjennomført av Gjørsv(2011) om norske NGOers samhandling. Shannon (2011) påpekte også at det var flere NGOer som hadde hatt et tett forhold til militære styrker ved å ha samarbeide handling og prosjekter. Den norske modellen bidrar likevel ikke

til å forklare forskjellene mellom NGOene i min studie, da den norske modellen påvirket alle de norske NGOene likt. Modellen la til rette for at aktørene skulle koordinere, og med utgangspunkt i mitt datagrunnlag var det kun en av NGOene som av og til koordinerte sin innsats.

5 Konklusjon: NGO-militær samhandling i Afghanistan

I denne masteroppgaven ønsket jeg å undersøke hvorfor noen NGOer samarbeider tettere med militæret enn andre. Dette har jeg undersøkt ved å studere forskjeller mellom tre norske NGOer samhandling med militære styrker i Afghanistan. Jeg har målt graden av samhandling gjennom atferd. Jeg har videre ønsket å undersøke om ulike forklaringsfaktorer fra litteraturen om NGO-militære relasjoner kan bidra til å forklare forskjellene mellom NGOene. Jeg utviklet fem hypoteser for litteraturen om NGO-militær relasjoner for å undersøke deres forklaringskraft og peke på eventuelle andre forklaringsfaktorer. Denne typen studie kan være interessant i sin egen rett ved at den bidrar til å gi innsikt i tre store NGOers samhandling og hvordan de håndterte den militære kontakten i en kompleks konflikt. I dette avsluttende kapittelet vil jeg gå igjennom studien og hvordan den ble gjennomført, vise til mine hovedfunn og svare på min problemstilling. Til sist vil jeg drøfte studiens forklaringskraft og teoretiske implikasjoner.

5.1 Gjennomgang av studien

I kapittel to presenterte jeg mitt rammeverk for oppgaven. Jeg videreutviklet et rammeverk fra de Coning og Friis (2011) sin teori om mulige relasjoner som kan oppstå mellom sivile og militære aktører i en konflikt. Ved å fokusere på punktene deres som dreide seg om konkret atferd målte jeg graden av samhandling mellom aktørene og hvordan de ulike relasjonen kunne kategoriseres. For min studie var det viktig å ha mulighet til å måle samhandlingen på tvers av NGOer som ligner på hverandre og kunne tydelig skille de ulike relasjonene fra hverandre. Videre redegjorde jeg for tre hovedkategorier av forklaringsfaktorer for å forklare forskjellen mellom samhandlingen blant de tre NGOene. De tre hovedkategoriene var organisatoriske faktorer, lokal kontekst og faktorer fra hjemland. Siden alle faktorene fra hjemland var like for alle NGOene involvert var det ikke mulig å undersøke disse ved bruk av hypoteser, men de blir likevel drøftet i et eget avsnitt. Til sist ble de ulike hypotesene brukt som et analytisk verktøy for å drøfte forskjellen som man kunne se mellom de tre NGOene.

Jeg benyttet meg av hypotesene for å kunne få en mer konkretisert diskusjon, og som i tillegg bidro til å peke på viktige aspekter ved samhandlingen.

I metodekapittelet argumenterte jeg for at dette var enkomparativ studie case der de tre NGOene er casene, mens Afghanistankonflikten er konteksten som de undersøkes under. Hovedvekten av informasjonen som ble benyttet i analysen hentet jeg inn gjennom semi-strukturerte intervjuer, da det var lite sekundærlitteratur tilgjengelig. Ved å benytte meg av en slik fremgangsmåte fikk jeg god dybdekunnskap om temaet, men det kan svekke reliabiliteten til studien og muligheten til å generalisere utover studien. Analysen delte jeg i to deler, der den første delen gikk ut på å måle graden av samhandling mellom de tre NGOene. I den andre delene brukte jeg fem hypoteser for å undersøke i hvilken grad de bidro til å forklare forskjellene i NGOenes forhold. Hypotesene ble brukt som en del av kongruensmetoden som går ut på at man gjør prediksjoner for hva man forventer å se ut ifra teori og foreliggende litteratur. Jeg undersøkte om NGOene støtte hypotesene ved å sammenligne deres samhandling med hverandre, i tillegg til at jeg brukte prosess-observasjoner ved å undersøke hvordan de endret seg over tid.

5.2 Hovedfunn

I denne masteroppgaven har vi sett at selv om alle NGOene har holdt en betydelig avstand til militæret som følge av deres nøytralitet, var det forskjeller i hvilken type relasjon som de ulike NGOene hadde med militære styrker. Dette var på tross av at faktorer fra hjemland og karakteristikker ved oppdraget ble holdt likt. Det var i tillegg ulike holdninger knyttet til hvordan forholdet burde være. Det var størst forskjell mellom de to humanitære NGOene, selv om ingen av organisasjonene hadde en tett relasjon med militæret. Relasjonene varierte fra *koordinerende* til *konkurrerende/sameksisterende*. Det var videre et overraskende funn at et humanitært NGO hadde tettere samhandling med militæret enn utviklings-NGOet som var presentert. Et annet funn er at konflikt mellom militæret og NGOer kan oppstå i både mer og mindre tette relasjoner. Dette kan tyde på at konflikt kan kombineres med ulike typer av relasjoner uavhengig av hvor tett den er, slik som jeg satte det opp i rammeverket for samhandlingen. Man kan av denne grunn drøfte om det burde inkluderes som en egen dimensjon heller enn som en del av grad av samhandling.

I løpet av analysekapittelet kom det frem at det var flere faktorer fra hypotesene som hadde lite forklaringskraft i min studie for å forklare variasjonen mellom NGOenes samhandling. En av faktorene var, som nevnt over, at humanitære NGOer ville ha en mindre grad av samhandling med militæret enn utviklings-NGOer. Dette stemte for Flyktningshjelpen, men det stemte ikke for Røde Kors. Jeg påpekte at det kan være ulike grunner til dette. En av grunnene, som det skrives lite om i litteraturen, kan være i hvilken grad NGOers samhandling styres ut ifra bestemte retningslinjer og prinsipper. Dette kan både slå ut i mer eller mindre samhandling avhengig av hva deres retningslinjer er.

En annen mulig grunn til dette var at det var få av Kirkens Nødhjelp sine oppgaver som det var naturlig å samarbeide med militæret om. Det kan også ha noe med Røde Kors å gjøre som et humanitært NGO. Røde Kors har et mandat gitt til dem fra Genèvekonvensjonene, som går ut på å hjelpe alle lidende i en konflikt. De har derfor i større grad et mandat for å nå ut til alle berørte områder, inkludert områder der sikkerhetssituasjonen er alvorlig. Det kan føre til at de i større grad må koordinere med militæret. Det kan derfor være et praktisk behov for å kunne gi hjelp. For andre organisasjoner med et smalere mandat, eller med et mindre område de arbeider i, vil de ikke nødvendigvis være like avhengig av å koordinere sine aktiviteter med militæret. Et annet aspekt som ble trukket frem fra Røde Kors var erfaring. Røde Kors har vært i flere lignende konflikter tidligere og hadde utarbeidet retningslinjer for hvordan man skal håndtere den militære samhandlingen. De andre NGOene derimot hadde mindre erfaring med slike problemstillinger. Dette kan ha påvirket samhandlingen, og kan være verdt å undersøke videre.

Studien tyder på at misforståelser av organisasjonskultur kan spille en rolle, men det spilte bare en rolle for en av NGOene. Studien tyder på at informasjon om NGOene kan hjelpe, ved at Røde Kors, som er en anerkjent organisasjon, hadde lite problemer med militæret på denne måten. Dette kan tyde på at hvor kjente organisasjonen er kan ha noe å si for samhandlingen, og kan være interessant å undersøke videre. Ved et slikt tilfelle vil informasjonsarbeid kunne bidra til å øke forståelsen, slik Flyktningshjelpen opplevde at det gjorde. Det kan bidra til en bedre dialog mellom partene. Bruk av en tredjepart ved dialog ble også trukket frem som en mulighet for å bedre kommunikasjonen, men det vil være ved en liten grad av samhandling.

Et annet aspekt er som ble undersøkt var overlappende oppgaver. Dette var del av en strategi som ble mye brukt i konflikten, og det var noe som alle NGOene reagerte på. Det var spesielt når overlapp av oppgavene førte til en uklar rollefordeling. Det kom frem både fra

intervjuene, og fra rapportene som ble skrevet og undertegnet av andre NGOer. For to av NGOene bidro dette til konflikter med militæret, som kan bidra til å forverre relasjonen og samhandlingen. På den andre siden så ble det desto viktigere for NGOene å skille seg tydelig fra militæret. På den måten så kan overlapp av oppgaver og roller føre til en dårligere relasjon, og i noen grad mindre samhandling. Det var likevel lite som tydet på at samhandlingen vill vært mye tettere hvis militæret ikke hadde drevet med overlappende oppgaver. Det kan tyde på at det er et område som bidrar til konflikt og på den måten en dårligere relasjon, men at det kan ha begrenset påvirkningskraft på selve samhandlingen hvis det ikke oppstår konflikt. I min studie var det lite som tydet på at militæret kunne bruke NGOer som del av en helhetlig tilnærming uten at de selv var interessert i det. Det kan tyde på at en slik relasjon burde avklares på forhånd av en intervensjon, og det vil være vanskelig å prøve å få til en slik rolle når man allerede er til stede i en konflikt.

Et annet funn er i forhold til sikkerhetssituasjonen. I litteraturen kom det frem at sikkerhet kan påvirke samhandlingen både positivt og negativt. Denne studien tydet på at sikkerhetssituasjonen bidro negativt til samhandlingen på tross av en utfordrende sikkerhetssituasjon. Flere av organisasjonen brukte aksept som sikkerhetsstrategi. Flere av NGOene opplevde det som utfordrende å opprettholde sin nøytralitet, i tillegg til at Taliban-gruppene i landet var skeptiske til NGOene. Dette bidro til at NGOene ikke benyttet seg av militæret for sikkerhet. Sikkerhetsspørsmålet vil ofte være en avveining, og min studie tyder på at i Afghanistankonflikten var aksept viktigere en militær beskyttelse. Dette illustrerer at selv i sikkerhetssituasjoner som er veldig alvorlige og vanskelige for NGO-ansatte, så trenger ikke det å føre til tettere forhold.

5.3 Begrensninger og forklaringskraft

I teorikapittelet påpekte jeg utfordringen ved å finne et rammeverk som kunne benyttes for å måle graden av samhandling. Generelt var det vanskelig å finne klare teorier som kunne benyttes ved studiet av NGO-militære relasjoner. Flere studier gjorde heller ikke rede for hvordan grad av samhandling ble målt. Min studie søker å bidra ved at jeg har videreutviklet et eksisterende rammeverk for å måle grad av samhandling og kan overføres til andre fremtidige studier. Dette er et rammeverk som skiller atferdskomponenter fra

forklaringskomponenter, og på den måten søker å unngå endogenitetsproblemer.

Rammeverket kan på den måten benyttes for å enklere kategorisere NGOers relasjon til militæret.

En annen utfordring tilknyttet teori og litteraturen var ved bruken av hypoteser. Ved bruk av kongruensmetoden understrekes det at en utfordring for å utvikle gode prediksjoner er at litteraturen er klar på hvilken vei hypotesene peker og hvor stor forklaringskraft de har. Ved studiet av NGO-militær relasjoner var det en utfordring å forutsi utfallet for hvordan ulike faktorer ville påvirke samhandlingen. Det var også en utfordring å vurdere hvor stor forklaringskraft hver enkelt hypotese hadde for å forklare relasjonen. Flere av faktorene var sammenflettet. For eksempel er hvordan overlapp av oppgaver var tett knyttet til den lokale konteksten ved at bruken av overlappende oppgaver påvirket hvordan de lokale så på NGOene og kunne gjøre sikkerhetssituasjonen mer utfordrende. Dette gjorde det utfordrende å fremstille prediksjoner. Hypotesene og forklaringsfaktorene bidro likevel til å si noe om de ulike faktorene hadde påvirket samhandlingen eller ikke. For eksempel kunne man se at sikkerhetssituasjonen hadde en negativ påvirkning på samhandlingen, mens holdning til militære ikke virket å ha en nevneverdig påvirkning på samhandlingen. De bidro også til å belyse ulike aspekter ved samhandlingen og hvordan de hadde spilt en rolle.

En viktig begrensning ved min studie og mitt forskningsdesign er antall NGOer som undersøkes. Ved undersøkelser med en liten N er det vanskelig å skulle trekke slutninger om de individuelle NGOenes samhandling da man vil ha få observasjoner (George og Bennett 2005: 181). I metodekapittelet redegjorde jeg for hvordan jeg hadde forsøkt å begrense dette problemet ved å ha flere perspektiver på samhandlingen, og benytte meg av kildetriangulering. Det vil likevel være knyttet usikkerhet til mine funn som følge av manglede sammenligningsgrunnlag.

5.4 Fremtidig forskning og konkluderende kommentarer

En viktig grunn til at jeg ønsket å undersøke NGO-militær samhandling ved å se på individuelle NGOer var for å se hvorvidt det kunne bidra til å belyse ulike faktorerers forklaringskraft. Gjennom studien kom det frem at flere av faktorene fra litteraturen i liten

grad bidro til å forklare variasjonen mellom NGOene. Dette kan tyde på at det er andre faktorer som kan være aktuelle å undersøke i fremtidige studier. Disse faktorene er blant annet hvor anerkjent en organisasjon er, organisasjonens egne mandater og prinsipper, erfaring med sivil-militær kontakt og hvilke type oppgaver organisasjonen arbeider med. Dette er faktorer som kan være interessante å undersøke videre.

Et annet aspekt som kom frem i studien var i hvilken grad det var mulig å gjøre klare prediksjoner om hvordan ulike faktorer fra litteraturen påvirket samhandlingen. Dette viste seg å være utfordrende, da flere av faktorene overlappet hverandre, som drøftet i forrige avsnitt. Dette kan tyde på at litteraturen kan trenge en tydeligere konkretisering og avgrensning, for å i større grad ha mulighet til å kunne peke på kausale forhold, og for å forstå hva som påvirker samhandlingen og hva som kan bidra til relasjonsproblemer.

Å sammenligne på tvers av individuelle NGOer for å finne ut hva som forklarer variasjonen mellom dem, kan være en god måte å undersøke forklaringskraften til ulike faktorer. Hvis jeg hadde undersøkt NGOene som en helhet ved min studie ville jeg kunne trekke konklusjonen om at de fleste av faktorene spilte inn en rolle, som sikkerhetssituasjonen. Når jeg derimot prøvde å finne forskjellen mellom NGOene viste det seg at det hadde hatt en liten effekt, som følge av at ingen av de tre NGOene hadde benyttet seg av militæret av sikkerhetsgrunner. Dette illustrerer at det kan være en god måte for å skille faktorer tydeligere fra hverandre. Det kan derfor være interessant å gjennomføre studier der man sammenligner flere NGOer fra ulike land og ulike konflikter med hverandre for å i større grad kunne trekke tydeligere slutninger, og bidra til bedre forståelse av NGO-militær samhandling. Dette kan bidra til å øke kunnskapen om hvorfor noen NGOer samarbeider bedre og tettere enn andre.

Litteraturliste

- Abiew, K. F. (2003). *NGO-military relations in peace operations*. *International peacekeeping*, 10(1), 24-39.
- Andersen, S. S. (2006). *Aktiv informantintervjuing*. *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, 22, 278- 298.
- Andersen, S.S. (2013). *Case studier. Forskningsstrategi, generalisering og forklaring*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Atmar, H. & Goodhand, J. (2002). *Aid, conflict and peacebuilding in Afghanistan: what lessons can be learned?* *International Alert*.
- AWSD (2016, Januar 31 a). *Security incident data*. The Aid Worker security database. Hentet 30. April 2018, fra <https://aidworkersecurity.org/incidents/search>
- AWSD (2016, Januar 31 b). *Highest incident contexts (1997-2016)*. The Aid Worker security database. Hentet 10. Mai 2018, fra <https://aidworkersecurity.org/incidents/report/contexts>
- BAAG & ENNA (2008). *Aid and Civil-Military Relations in Afghanistan*. BAAG og ENNA policy briefing. British and Irish Agencies Afghanistan group, European Network of NGOs in Afghanistan, 1-15.
- Beckmann, M. & Hall, R. (2013). *Interview Research in Political Science* (L. Mosley, Red.). Ithaca, N.Y: Cornell University Press.
- Berg, B, L. (2009). *Qualitative Research Methods For the Social Sciences* (7. utgave). Boston: Allyn & Bacon.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2012). *Qualitative Research Methods For the Social Sciences* (8. utgave). Boston: Pearson Education Inc.
- Beyers, J., Braun, C., Marshall, D. & Bruycker, I. D. (2014). *Let's talk! On the practice and method of interviewing policy experts*. *Interest Groups & Advocacy*, 3(2), 174–187.
- Boolsen, M. W. (2005). *Different Types of Development – Purpose, Methods and Design*. I Mikkelsen, B. (red), *Methods for Development Work and Research: A New Guide for Practitioners*. 156-198. New Delhi: SAGE Publications.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: Oxford university press.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Byman, D. L. (2001). *Uncertain partners: NGOs and the military*. *Survival*, 43(2), 97–114.

- Böhnke, J., Köhler, J. & Zürcher, C. (2015). *Assessing the Impact of Development Cooperation in North East Afghanistan 2007-2013*. Final Report. Bonn/Berlin: Federal Ministry for Economic Cooperation and Development.
- Collier, D. (2011). *Understanding Process Tracing*. *Political Science and Politics*, 44(4), 823-830.
- de Coning, C. & Friis, K. (2011). *Coherence and Coordination The Limits of the Comprehensive Approach*. *Journal of International Peacekeeping*, 15(1-2), 243-272.
- Donini, A. (2010). *Between a rock and a hard place: integration or independence of humanitarian action?* *International Review of the Red Cross*, 92(880), 1-17.
- Dziedzic, M. J. & Seidl, C. M. K. (2005). *Special Report: Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan*. Washington, DC: United States Institute of Peace.
- Fast, L. A. (2010). *Mind the gap: Documenting and explaining violence against aid workers*. *European Journal of International Relations*, 16(3), 365-389.
- Fast, L., Freeman, F., O'Neill, M. & Rowley, E. (2015). *The promise of acceptance as an NGO security management approach*. *Disasters*, 39(2), 208-231.
- Flyktninghjelpen (udatert a). *Om Flyktninghjelpen*. Hentet 10.april 2018, fra <https://www.flyktninghjelpen.no/om-oss/>
- Flyktninghjelpen (udatert b). *About NORCAP*. Hentet 10.april 2018, fra <https://www.nrc.no/expert-deployment/aboutnorcap/>
- Flyktninghjelpen (2017, juni 13). *Vårt arbeid i Afghanistan*. 10.april 2018, fra <https://www.flyktninghjelpen.no/herjobbervi/asia/vart-landprogram-i-afghanistan2/>
- FN-Sambandet (2017, juni 26). *Sør-Sudan*. FN-Sambandet, United Nations Association of Norway. Hentet 28. April 2018, fra <https://www.fn.no/Konflikter/Afrika/Soer-Sudan>
- Franke, V. (2006). *The Peacebuilding dilemma: Civil-military Cooperation in Stability Operations*. International Peace Research Association. *International Journal of Peace Studies*, 11(2), 5-25.
- George, A. L. & Bennet, A. (2005). *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England.
- Gerring, J. (2007). *Case Study Research: Principles and Practices*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gheciu, A. (2011). *Divided partners: The Challengers of NATO-NGO Cooperation in Peacebuilding operations*. *Global Governance*, 17(1), 95-113.

- Gjørsv, G. H. (2014). *Understanding civil-military interaction: lessons learned from the Norwegian model*. Surrey: Ashgate Publishing, Ltd.
- Gompelman, G. (2010). *Winning Hearts and Minds? Examining the Relationship between Aid and Security in Afghanistan's Faryab Province*. Tufts University, Feinstein International Center, Boston.
- Goodhand, J. (2013). *Contested boundaries: NGOs and civil-military relations in Afghanistan*. *Central Asian Survey*, 32(3), 287-305.
- Haysom, S. & Jackson, A. (2013). «You don't need to love us»: *Civil-Military Relations in Afghanistan, 2002-13*. *Stability: International Journal of Security & Development*, 2(2): 38, 1-16.
- Hellevik, O. (2011). *Forskningsmetode i Sosiologi og Statsvitenskap* (7. utgave) Oslo: Universitetsforlaget.
- Hoelscher, K., Miklian, J. & Nygård, M. H. (2017). *Conflict, Peacekeeping, and Humanitarian Security: Understanding Violent attacks Against Aid Workers*. *International Peacekeeping*, 24(4), 538-565.
- International Committee of the Red Cross (2000, mars 2). *The ICRC and civil-military cooperation in situations of armed conflict*. 45th Rose-Roth Seminar, Montreux, International Committee of the Red Cross, Geneva. Hentet 20. April 2018, fra <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/57jqbd.htm>
- International Committee of the Red Cross (2003, Desember 6). *National Societies in Civil Military Cooperation, Questions, Challenges, Opportunities and Prospects*. International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva. Hentet 20. April 2018, fra <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/5udj9c.htm>
- Kirkens Nødhjelp (udatert a). *Vår historie*. Hentet 10.april 2018, fra <https://bit.ly/2wYnZJH>
- Kirkens Nødhjelp (udatert b). *Afghanistan*. Hentet 10.april 2018, fra <https://www.kirkensnodhjelp.no/her-jobber-vi/afghanistan/>
- Kirkens Nødhjelp (udatert c). *Norwegian Church Aid – Afghanistan Emergency Response*. Hentet 10.april 2018, fra <https://bit.ly/2Lhs8LT>
- Kirkens nødhjelp (2008, mai 30). *Sammen for en rettferdig verden – Prinsippdokument for Kirkens Nødhjelp*. Kirkens nødhjelp Hentet 10.april 2018, fra <https://bit.ly/2rZKmc4>

- Kirkens Nødhjelp (2018, februar 1). *Kirkens Nødhjelp organisasjonskart PR. 01.02.2018*.
Kirkens Nødhjelp. Hentet 10.april 2018, fra <https://bit.ly/2kevMdi>
- Krahmann, E. (2005). *New threats and new actors in international security*. Palgrave Macmillan, NY.
- Leech, B. L. (2002). *Asking questions: techniques for semistructured interviews*. *Political Science & Politics*, 35(4), 665-668.
- Leech, B., Baumgartner, F. R., Berry, J. M., Hojnacki, M. & Kimball, D. C. (2013). *Lessons from the "Lobbying and policy change" project*. I *Interview Research in Political Science*, Mosley, L. (Red.), Ithaca, N.Y: Cornell University Press.
- Levy, J. S. (2008). *Case studies: Types, designs, and logics of inference*. *Conflict Management and Peace Science*, 25(1), 1-18.
- Lijphart, A. (1971) *Comparative Politics and the Comparative Method*. *The American Political Science Review*, 65(3), 682-693.
- Lund, T. (2002). *Innføring i forskningsmetodologi*. Oslo: Unipub.
- Lyall, J. (2013). *Process Tracing, Causal Inference, and Civil War*. I Bennet, A. & Checkel, J., *Process Tracing: From Metaphor to Analytic Tool*. Cambridge University Press.
- McHugh, G. & Gostelow, L. (2004). *Provincial Reconstruction Teams and humanitarian military relations in Afghanistan*. Save the Children, London.
- Mikkelsen, B. (2005). *Methods for development work and research: A new guide for practitioners*. New Delhi: SAGE Publications.
- Mitchell, F. D. (2015). *Blurred lines? Provincial Reconstruction Teams and NGO insecurity in Afghanistan, 2010-2011*. *Stability: International Journal of Security & Development*, 4(1), 1-18.
- Mitchell, F. D. (2017). *NGO Presence and Activity in Afghanistan, 2000-2014: A Provincial Level Dataset*. *Stability: International Journal of Security & Development*, 6(1), 1-18.
- Norad (2012 juni). *Evaluation of Norwegian Development Cooperation with Afghanistan 2001-2011*. Norad Evaluation Department. Hentet 17. Februar 2018, fra <file:///C:/Users/elisa/OneDrive/Documents/Masteroppgave/Kilder/norad%20rapport%20om%20Afghanistan%20bistand.pdf>
- Norges Offentlige Utredninger 2016:8 (2016). *En god alliert – Norge i Afghanistan 2001-2014*. (NOU no. 8). Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning. Hentet 18. februar 2018, fra <https://bit.ly/21aaIS9>

- Novelli, M. (2013). *The Merging of Security and Development in the Education Sector: Discourses and Effects*. Center for International Education, University of Sussex, 1-25.
- NTB (4. november 2015). *Fakta om Afghanistan-konflikten*. Aftenposten. Hentet 23.april 2018, fra <https://bit.ly/2KF6oZq>
- Olson, L. (2006). *Fighting for humanitarian space: NGOs in Afghanistan*. Journal of Military and Strategic Studies, 9(1), 1-28.
- Oxfam (2009). *The Cost of War: Afghan Experiences of Conflict, 1978-2009*. Hentet 16. Mai 2018, fra http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/18_11_09_oxfam_afghan.pdf
- Reimann, D. K. (2006). *A View from the Top: International Politics, Norms and the Worldwide Growth of NGOs*. International Studies Quarterly, 50(1), 45-67.
- Rietjens, S., Soeters, J. & Fenema, P. C. (2013). *Learning from Afghanistan: Towards a compass for civil-military coordination*. Small Wars & Insurgencies, 24(2), 257-277.
- Rubin, H. J. & Rubin, I. S. (2005) *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data* (2. utgave). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ruffa, C. & Vennesson, P. (2014). *Fighting and helping? A Historical-Institutionalist Explanenation of NGO-Military Relations*. Security Studies 23(3), 582-621.
- Røde Kors (udatert a). *Om Røde Kors-bevegelsen*. Hentet 10.april 2018, fra <https://www.rodekors.no/om-rode-kors/om-rode-kors-bevegelsen/>
- Røde Kors (udatert b). *The International Red Cross and Red Crescent Movement*. Hentet 10.april 2018, fra <http://www.ifrc.org/en/who-we-are/the-movement/>
- Røde Kors (udatert c). *Afghanistan*. Hentet 10.april 2018, fra <https://www.rodekors.no/vart-arbeid/internasjonalt/asia/afghanistan/>
- Salama, P., Spiegel, P., Talley, L. & Waldman, R. (2004). *Lessons learned from complex emergencies over past decade*. Lancet, 364(1), 1801-1813.
- Shannon, R. (2009). *Playing with principles in an era of securitized aid: Negotiating humanitarian space in post-9/11 Afghanistan*. Progress in Development Studies, 9(1), 15-36.
- Stoddard, A., Harmer, A. & Czwarno, M. (2017). *Aid Worker Security Report 2017*. Humanitarian Outcomes, US Aid.

- Strand, A. (2010). *Drawing the lines: the Norwegian debate on civilian-military relations in Afghanistan*. Norwegian Peacebuilding Centre, Noref Policy Brief, 8, 1-8.
- Sørum, V. (2009, April 4). *Krever skarpere skille i Afghanistan*. TV2 nyheter. Hentet 4. mai 2018, fra <https://www.tv2.no/a/2660225/>
- Tarrow, S. (2010). *The Strategy of Paired Comparison: Toward a Theory of Practice*. *Comparative Political Studies*, 43(2), 230-259.
- OCHA (udatert). *About OCHA Afghanistan*. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. Hentet 2. Mai 2018, fra <http://www.unocha.org/afghanistan/about-ocha-afghanistan>
- Watson Institute (udatert). *Costs of War- Summary of Findings*. Watson Institute, International & Public Affairs, Brown University. Hentet 14. Mai 2018, fra <http://watson.brown.edu/costsofwar/papers/summary>
- Winslow, D. (2002). *Strange Bedfellows: NGOs and the Military in Humanitarian Crisis*. *International Journal of Peace studies*, 7(2), 35-55.
- Yalçinkaya, H. (2012). *The Nongovernmental Organizations-Military Security Collaboration Mechanism: Afghanistan NGO Safety Office*. *Armed Forces and Society*, 39(3), 489-510.
- Yin, R. K. (1989). *Case study research: Design and methods*. California: Sage Publications.
- Yin, R. K. (2013). *Case study research: Design and methods*. California: Sage Publications.
- Yin, R. K. (2014). *Case Study Research: Design and Methods* (5. Utgave). Los Angeles: Sage Publications.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Oppfølgingsspørsmål er markert med pil →

1. Generelle spørsmål

- Hva var din posisjon da du arbeidet i Afghanistan?
- Hvor lenge jobbet du i Afghanistan?
 - Når?
- Kan du beskrive deres arbeid i Afghanistan?
- Hvor i Afghanistan arbeidet du?
- Var det militære styrker i nærheten?
- Arbeidet du med noen PRT?

- **Sivil-militær samhandling (De Coning og Friis)**
- Hvordan vil du beskrive organisasjonens forhold til militæret?
- Hadde dere noe felles planlegging med militæret?
 - På hvilken måte? (dette underspørsmålet vil bli stilt under alle de påfølgende spm dersom det ikke ble redegjort for på hvilken måte)
- Samarbeidet dere med militæret?
- Koordinerte dere noe av deres aktiviteter med militæret?
- Hadde dere en felles måte å løse problemer på?
- Hadde dere noen form for informasjonsutveksling?
- Forsøkte dere å opprettholde et minimumsnivå av kontakt mellom dere og militæret?
 - Hvordan oppnådde dere det?
- Hvordan var deres interaksjon med militæret?
 - Hvordan opplevde du kommunikasjonen?
- Følte dere at NGOene undergravde deres arbeid?
- Oppsto det samarbeidsproblemer?
- Oppsto det konflikt mellom dere og militæret?
- Endret forholdet til militæret seg over tid?
- Hadde dere ulike tilnærminger til PRTer enn til de andre militære styrkene?

2. Organisatoriske forskjeller

- Hva mener du påvirket deres forhold til militæret i Afghanistan?
 - På hvilken måte?
- Hva er dine tanker om militærets oppbygging og struktur?
 - Føler du at du har god innsikt i måten militæret er bygget opp på og fungerer?
- Hvilken rolle mener du militæret i konfliktsituasjoner bør ha?
- Tenker du at en ekstern militær inngripen i interne konflikter kan være en positiv kraft?
- Synes du at PRTene gjorde mye bra for samfunnet og sikkerheten i Afghanistan?
- I hvilken grad mener du at NGOer bør samarbeide med militæret i konfliktsituasjoner?
 - Hva er den generelle holdningen i organisasjonen til dette?
- Var dine holdninger angående militært samarbeide de samme som før arbeidet ditt i Afghanistan?
- Hva var deres hovedoppgaver der dere arbeidet i Afghanistan?
- Hva tenker du var militærets hovedoppgaver?
- Overlappet noen av deres aktiviteter med militærets aktiviteter?

3. Den lokale konteksten

- Beskriv deres vurderinger rundt sikkerhetssituasjonen der du var?
 - Hvordan håndterte dere sikkerheten der dere arbeidet?
- Mener du at humanitære aktører var mål der dere arbeidet i Afghanistan?
- Var dere noen gang avhengige av eskorter fra militæret?
- Hvordan ble dere oppfattet som organisasjon av den lokale befolkningen?
- Hvordan tror du de oppfattet militæret?
- Hvilket tidsperspektiv jobbet dere ut ifra?
 - Hadde dere langsiktige målsettinger?

4. Faktorer fra hjemland

- Hva er dine tanker om debatten rundt NGO-militær sammenblanding?
 - Tror du at debatten på noen måte påvirket samarbeidet?

Den norske modellen

- Hva er ditt inntrykk av den norske modellen? (et tydelig skille mellom sivile og

militære aktører)

- I hvor stor grad tror du den styrte den deres samhandling?

→ Endret det seg over tid?

- Var dere ved noen tilfeller uenige om tolkningen av den norske modellen mellom dere og NGOene?

*Ved intervju av militærpersonell ble «militæret» byttet ut med NGOer, og urelevante spørsmål ble fjernet.

*Ved intervju av NGO-personell som ikke hadde arbeidet i landet ble de spurt om hvordan organisasjonen arbeidet i landet, og hvordan de hadde innsikt i arbeidet i Afghanistan.

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Bakgrunn og formål

Hensikten med dette prosjektet er å undersøke relasjonen mellom NGOer og militæret i konfliktsituasjoner. Jeg er interessert i å undersøke interaksjonen mellom NGOer og militæret i konflikten i Afghanistan.

Forskningsprosjektet er et masterprosjekt ved Institutt for Statsvitenskap, UiO. Et masterprosjekt vil si at en student gjennomfører et avgrenset forskningsprosjekt under veiledning av en faglig ansatt ved Institutt for Statsvitenskap. Datainnsamlingen vil foregå ved hjelp av kvalitative intervju, og studenten vil analysere dette materialet i forbindelse med sin masteroppgave. Prosjektet har varighet på 8. måneder, fra og med 17. August 2017 til og med 23. Mai 2018.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i forskningsprosjektet innebærer at du vil bli intervjuet av masterstudent Elisabeth Fidjeland om ditt arbeid i konflikten i Afghanistan, dine tanker om konflikten, interaksjonen mellom militæret og NGOer i konflikten og dine tanker rundt sivil-militær samhandling. Hvert intervju tas videre opp på bånd, transkriberes ordrett og anonymiseres før lydfilet slettes. Intervjuet vil omhandle hvilke tanker og synspunkt du har på konflikten og på hvordan samhandlingen med militæret har vært, måten arbeidet ble organisert på og lignende.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle opplysninger behandles konfidensielt. Det er kun masterstudenten som har tilgang til lydopptak av deg. Lydfilet blir slettet når intervjuet er transkribert. Informasjon fra intervjuet vil deretter anonymiseres. Det skal ikke være mulig å identifisere deg utfra det anonymiserte

materialet. Med bakgrunn i dette materialet vil studenten skrive sin masteroppgave. Det skal heller ikke være mulig å gjenkjenne deg som person i denne oppgaven. Prosjektet skal avsluttes 23. Mai 2018, og studenten vil slette datamaterialet sitt ved prosjektslutt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst i prosessen trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger og datamaterialet fra deg slettes, og ikke brukes i masteroppgaven. Hvis du har spørsmål rundt studien, ta kontakt med masterstudenten Elisabeth Fidjeland på mailadresse elisafid@student.sv.uio.no eller telefon +47 95 45 65 81, eller postdoktor Helge Holtermann på mailadresse helge.holtermann@stv.uio.no eller telefon +47 22 85 51 16.

Samtykke til deltakelsen i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)